



บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง "การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย  
ในโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านชาวเล" ให้นำเสนอโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย
  - 1.1 การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน
  - 1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 1.3 การใช้สื่อการสอน
  - 1.4 การวัดและประเมินผล
  - 1.5 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
  - 1.6 องค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียน  
ประถมศึกษาในหมู่บ้านชาวเล
    - 1.6.1 นักเรียน
    - 1.6.2 ผู้ปกครอง
    - 1.6.3 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ



## 1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย

### 1.1 การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน

#### ความหมายของหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา

จากคู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ, 2521) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตร หมายถึง ประสมการณ์ทั้งมวลที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต"

หลักสูตรภาษาไทยจึงใช้ในความหมายเดียวกัน แต่เป็นความรู้ทักษะและเจตคติ ความจุดประสงค์ที่หลักสูตรภาษาไทยได้กำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรภาษาไทย หมายถึง มวลประสมการณ์ที่เกี่ยวกับภาษาไทยที่จัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องในการเรียนภาษาไทย ตลอดจนสามารถนำภาษาไทยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้เป็นอย่างดี จากความหมายดังกล่าวนี้ หลักสูตรภาษาไทยจึงมีความหมายครอบคลุมหลายด้าน นับตั้งแต่หลักสูตรภาษาไทยแม่บท เอกสารประกอบหลักสูตรภาษาไทย กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

#### ความสำคัญของหลักสูตรภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยแม่บทระดับประถมศึกษาได้จัดทำขึ้นเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญในการจัดการศึกษาของรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520) ได้กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยไว้ว่า

ให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร เข้าใจกัน และประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต และการศึกษาในระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนคงสภาพการอ่านออก เขียนได้ ซึ่งมีรายละเอียดระบุไว้ดังนี้

#### หมวด 1 ข้อ 8

"ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และขยันขันแข็ง ด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี"

หมวด 2 ข้อ 13

"รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคน สามารถใช้ภาษาไทยได้  
เป็นอย่างดี ในการติดต่อทำความเข้าใจกัน"

หมวด 3 ข้อ 31

"การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความ  
สามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงสภาพอ่านออก เขียนได้คิดคำนวณได้"

หลังจากประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติแล้ว รัฐบาลได้ประกาศใช้หลักสูตร  
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในปีต่อมา ซึ่งหลักสูตรนี้ได้จัดทำขึ้นสอดคล้องและสนองต่อ  
เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ อย่างสมบูรณ์ หลักสูตรภาษาไทยนอกจากจะมีความสำคัญ  
ในแง่ของการสืบทอด เจตนารมณ์จากแผนการศึกษาแห่งชาติแล้ว ยังเป็นข้อกำหนดในการจัด  
การเรียนการสอนสำหรับครูและ เป็นสิ่งชี้บ่งพฤติกรรมในด้านภาษาไทยของนักเรียนอีกด้วย

หลักสูตรภาษาไทยได้กำหนดส่วนสำคัญไว้หลายส่วน ได้แก่ จุดประสงค์ ความคิด  
รวบยอดและหลักการ โครงสร้าง และเนื้อหา อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน การ  
ประเมินผลการเรียน ข้อกำหนดค่าต่าง ๆ เหล่านี้ เปรียบเสมือนกรอบหรือขอบเขตที่ครูจะต้องดำเนินการ  
ให้ถูกต้องและได้ผลเป็นแนวทางให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีเป้าหมาย ทำให้เห็นผลงานอย่าง  
ชัดเจน ด้วยในการพิจารณาการทำงานของตนเองและมีกำลังใจทำงานต่อไปได้อย่างไม่สิ้นสุด ดังนั้น  
ถ้าครูสามารถใช้หลักสูตรภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูและนักเรียน  
เป็นอย่างยิ่ง

หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

การนำหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยไปใช้ให้ได้ผลตามจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร  
นั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตรที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา  
พุทธศักราช 2521 และศึกษาแนวการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ในเอกสารหลักสูตรประถมศึกษา  
พุทธศักราช 2521 นอกจากนี้ยังต้องศึกษาวัสดุหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทักษะภาษาไทยโดยเฉพาะ  
เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จะต้องศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยด้วย จึงเสนอ  
รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรและแนวการใช้หลักสูตรดังกล่าวดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย ได้แก่

1. ให้มีพัฒนาการทางภาษา ในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน
2. ให้มีทักษะในการ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
3. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อ ทั้งรับฟัง ถ่ายทอด รู้สึกนึกคิดอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
4. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล
5. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้ต่าง ๆ
6. ให้สามารถใช้ผลจากการเรียนวิชาภาษาไทยมาช่วยในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ
7. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษา และวรรณคดีในแง่ที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่ที่ส่งเสริมความขงดงามในชีวิต

ภาษาไทย เป็น เรื่องของความ เข้าใจภาษาและการ ใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี ซึ่งประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ตลอดจนการ เขียนเรียงความ คัดลายมือ จดหมายและบทร้อยกรอง ในการจัด เนื้อสาระ และกิจกรรมการเรียนไม่ได้แบ่งเป็น รายวิชา แต่ให้ เรียนผสมผสานกันไปตามลำดับความ ยากง่ายและความ เหมาะสม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้จัด เนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทยไว้ดังนี้

เนื้อหา	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
การฟัง			
- ความพร้อม เพื่อการฟัง	✓		
- มารยาทในการฟัง	✓	✓	✓
- การฟัง เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งแนะนำหรือคำสั่ง	✓	✓	
- การฟังคำอธิบายต่าง ๆ	✓		

เนื้อหา	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
- การฟัง เรื่องราวต่าง ๆ	✓		
- การฟังสิ่งบันทึกเสียงและการ เล่น เพื่อส่งเสริม			
ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา	✓	✓	✓
- ความพร้อมเพื่อรับบทเรียนใหม่		✓	✓
- การใช้ความคิดในการฟัง		✓	✓
- การฟังข่าว เหตุการณ์ ฟัง เรื่องใกล้ตัวและไกลตัว		✓	✓
- การฟังจากบุคคลและกิจกรรมการแสดง			✓
- ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่ได้ฟัง			✓
<b>การพูด</b>			
- ความพร้อมเพื่อการพูด	✓		
- มารยาทในการพูด	✓		
- การสนทนาและซักถาม	✓		
- การเล่า เรื่องและการรายงาน	✓		
- การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	✓		
- สิ่งบันทึกเสียงและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมประสบการณ์			
การเรียนรู้ภาษา	✓	✓	✓
- การเตรียมความพร้อมเพื่อรับบทเรียนใหม่		✓	
- บุคลิกภาพในการพูด		✓	✓
- การเล่าเรื่อง การรายงาน และการอภิปราย		✓	✓
- การเตรียมความพร้อมเพื่อการพูด			✓
- การลำดับความคิดในการพูดประเภทต่าง ๆ			✓
- การใช้ภาษาเพื่อมนุษยสัมพันธ์และดูระการงาน			✓
<b>การอ่าน</b>			
- ความพร้อมในการอ่าน	✓		
- ข้อปฏิบัติในการอ่าน การใช้หนังสือ การใช้มุม			
หนังสือหรือห้องสมุด	✓	✓	

เนื้อหา	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
- การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ	✓	✓	✓
- ประมวลคำและการใช้พจนานุกรม	✓	✓	✓
- ความรู้และการฝึกฝนทักษะ เฉพาะเพื่อการอ่าน	✓		
- ทบทวนพื้นความรู้และทักษะ เดิม		✓	✓
- การอ่าน เพื่อหาความรู้และความ เพลิดเพลิน		✓	✓
- ข้อปฏิบัติในการใช้ห้องสมุดและแหล่งหาความรู้		✓	✓
- การอ่านในยามว่าง			✓
การเขียน			
- ความพร้อมในการ เขียน	✓		
- ข้อปฏิบัติและหลัก เกณฑ์ในการ เขียน	✓		
- ความรู้และทักษะ ในการ เขียน	✓	✓	
- สิ่งที่ให้ เขียน	✓		
- ทบทวนความรู้ เดิมและ เพิ่มพูนทักษะในการ เขียน		✓	✓
- ข้อปฏิบัติและหลัก เกณฑ์ในการ เขียน		✓	
- การ เขียน เพื่อกิจกรรมการ เรียน		✓	
- การ เขียน เพื่อชีวิตประจำวัน		✓	
- การ เขียน เพื่อแสดงความนึกคิดอย่างเสรี		✓	
- การใช้แหล่งวิทยาการ เพื่อการ เขียน		✓	✓
- การใช้ประมวลคำและพจนานุกรม	✓	✓	✓

เอกสารหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย และสื่อการเรียนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้กำหนด เอกสารหลักสูตรกลุ่ม  
ทักษะภาษาไทยไว้ดังนี้

เอกสารหลักสูตรภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำ ได้แก่

1. คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
2. หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
3. แบบฝึกหัดภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
4. แบบฝึกการเขียนอักษรไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. คู่มือการสอนภาษาไทย เป็นเอกสารที่แสดงรายละเอียดของการสอนทักษะต่าง ๆ ทางภาษาไทย มีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 (สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น แต่เดิมประกอบด้วยแผนการสอน และคู่มือหนังสือเรียนภาษาไทย ในปีการศึกษา 2535 ได้รวมเอกสารทั้งสองเล่มเป็นเล่มเดียวกัน คือ คู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นี้มีลักษณะพิเศษแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกเป็นแผนสำหรับการเตรียมความพร้อมมี 18 แผน ใช้เวลาสอนโดยประมาณ 150 คาบ ครูควรปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่มีในแผน เพราะเป็นการช่วยปูพื้นฐานความพร้อมทางด้านภาษา และประสบการณ์อื่นๆ ให้แก่นักเรียน ตอนที่สองเป็นแผนที่ควบคู่กับหนังสือเรียนมี 40 แผน ใช้เวลาสอนโดยประมาณ 900 คาบ ซึ่งกำหนดกิจกรรมสำหรับแต่ละบทเรียนไว้ให้ครูเลือกนำไปใช้เหมือนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะมีเวลาเรียน 1,050 คาบ เหมือนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มีเวลาเรียน 600 คาบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีเวลาเรียน 300 คาบ คิดเป็นร้อยละจากเวลาเรียนทั้งหมดใน 1 ปีจะเท่ากับ ร้อยละ 35 ร้อยละ 20 และร้อยละ 10 ตามลำดับ คู่มือการสอนภาษาไทยทุกชั้น จะชี้แจงวิธีสอนแต่ละบทเรียนไว้อย่างละเอียด ถ้าครูดำเนินแนวการสอนตามข้อเสนอแนะก็จะบรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรทุกประการ

2. หนังสือเรียนภาษาไทย เป็นเอกสารที่ใช้เพิ่มพูนทักษะในการอ่านแก่ผู้เรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ได้กำหนดคำซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ผู้เรียนควรรู้ไว้ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้รู้คำอย่างน้อย 450 คำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มจากประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 800 คำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรียนเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อีก 1,200 คำ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียนเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อีก 1,550 คำ รวม 4,000 คำ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ไม่ได้กำหนดเพราะถือว่ารู้คำต่าง ๆ มากพอที่จะอ่านคำอื่น ๆ ต่อไป หนังสือเรียนเล่มนี้แบ่งเป็นบท ๆ ละ 2 ตอน ตอนแรกเป็นเนื้อเรื่อง ตอนที่สองเป็นแบบฝึก นอกจากครูจะไม่ยึดหนังสือเรียนเพียงเล่มเดียวในการสอนภาษาไทยแล้ว ยังควรหาหนังสือส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็กอีกด้วย

3. แบบฝึกหัดภาษาไทย เป็นแบบฝึกหัดที่ใช้ควบคู่กับหนังสือเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมจากกิจกรรมท้ายบทเรียน หรือในคู่มือการสอน และครูอาจประเมินผลการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดนี้ได้ด้วย

4. แบบฝึกการเขียนอักษรไทย เป็นแบบฝึกการใช้ลีลามือ ลำดับขั้นตอนการเขียนพยัญชนะ สระ เพื่อให้ครูนำไปใช้สอนควบคู่กับการสอนแผนการเตรียมความพร้อม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังกล่าวแล้ว

5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาไทย เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหนังสือเรียน และมีความยากง่ายพ้องกับระดับความรู้แต่ละระดับชั้น

#### การนำหลักสูตรไปใช้

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

สุมิตร คุฎาบุตร (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วย กิจกรรม

3 ประการคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย
3. การสอนของครู

และกล่าวถึงรายละเอียดมีส่วนสำคัญดังนี้ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจะออกมาในรูปของ เอกสารที่เรียกกันว่า ประมวลการสอนและโครงการสอน ซึ่งจะช่วยขยายความของหลักสูตรให้กระจ่างมากขึ้น และเมื่อครูจะลงมือทำการสอนจริงได้นั้น อาจต้องทำบันทึกการสอนอีกด้วย เพื่อให้เป็นแนวทางในการสอนออกมาเป็นรายชั่วโมง แต่ในบางกรณีที่โครงการสอนมีความละเอียดพอครูอาจใช้โครงการสอน เป็นเอกสารนำในการสอนแต่ละครั้งได้เลย การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน และจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้ เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ส่วนการสอนของครู เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้ เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น



ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ให้ความสะดวก ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

สมน อมรวิวัฒน์ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียนไว้ดังนี้ หลักสูตร → ประมวลการสอนหรือโครงการสอน → แผนการสอนหรือบันทึกการสอน → กิจกรรมการสอน → นักเรียนจะเห็นได้ว่า ประมวลการสอน โครงการสอน แผนการสอน และกิจกรรมการสอนนั้นเป็นสิ่งที่ครูจะต้องปฏิบัติ ต้องเข้าใจและสามารถลงมือทำด้วยตนเองได้เป็นการขยายหลักสูตรให้สมบูรณ์ และทำให้หลักสูตรนำมาใช้ได้ถูกต้อง มีระบบระเบียบ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) กล่าวถึง เรื่องการใช้หลักสูตรไว้ว่า การใช้หลักสูตรนั้นประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติเกี่ยวโยงกัน โดยบุคคลหลายฝ่าย คือ

1. การบริหาร ได้แก่ การจัดการมีการดำเนินกิจกรรมไปตามหลักสูตร รวมทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์แก่โรงเรียน
2. การนิเทศติดตามผล ได้แก่ การช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นไปตามหลักสูตร รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน
3. การเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมในโรงเรียน โดยครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตร
4. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน และเป็นการปลูกฝังคุณธรรม รสนิยม และนิสัยอันดีงามแก่นักเรียนด้วย
5. การวัดผลการเรียน ได้แก่ กระบวนการที่ตรวจสอบว่านักเรียนได้ไม่ยังถึงปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ และบอกว่ามีส่วนใดที่บกพร่องต้องแก้ไขปรับปรุงต่อไป

จอร์จ เอ โบชอม (George A. Beauchamp , 1975) ได้กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตร ไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

จากความหมายของนักการศึกษาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดบ้จจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้การใช้หลักสูตรบรรลุ เป้าหมาย การสอนของครู การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และการปฏิบัติต่อหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร นั้น ๆ เกี่ยวโยงกันทั้งสิ้น โดยทุกฝ่ายต้องรู้เรื่องหลักสูตร คือ เข้าใจหลักสูตรให้ตรงกัน เพื่อที่ทุกฝ่ายจะได้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปในทางเดียวกัน สู่จุดหมายเดียวกัน กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยมีเด็กหรือผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง มีความเจริญงอกงามของเด็กเป็น จุดหมายปลายทาง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร จึงขึ้นอยู่กับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเรียกรวมกันว่า การใช้หลักสูตร นั้นเอง

#### บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522) ได้ระบุบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ครู
2. ผู้บริหาร
3. คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน
4. ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการเขต เทศบาล
5. หัวหน้ากองการประถมศึกษา หัวหน้ากองการศึกษา เทศบาล
6. ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด
7. ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด
8. สถาบันฝึกหัดครู
9. กรมเจ้าสังกัด และกรมวิชาการ



กนกรัตน์ ชาญกว้าง (2524) กล่าวถึง หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง  
นำหลักสูตรไปใช้ในระดับ เขตการศึกษา มี 3 ระดับคือ

1. ระดับหน่วยศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์
2. ระดับกลุ่มโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียน
3. ระดับโรงเรียน ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน

สังัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวถึงบุคลากรและบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง  
กับการใช้หลักสูตร มีดังต่อไปนี้

1. นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร  
มีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หลักสูตร ดังนี้

1.1 ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และ  
ดำเนินการเรียนการสอนตาม เจตนารมณ์ของหลักสูตร

1.2 ทำการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรในหน่วยงานที่ใช้หลักสูตร

1.3 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยการให้  
บริการวัสดุหลักสูตร และให้กำลังใจแก่ผู้นำหลักสูตรไปใช้

2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและการสนับสนุนการใช้  
หลักสูตรดังนี้

2.1 ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อย่างชัดเจน

2.2 ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู

2.3 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่าง

สม่ำเสมอ

2.4 กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดการ  
อบรมหรือจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น

2.5 ให้กำลังใจและบารุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อ  
เป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

3. หัวหน้ากลุ่มทักษะภาษาไทยหรือหัวหน้าสาย ควรจะดำเนินการส่งเสริมการใช้  
หลักสูตรดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ  
อย่างชัดเจน

3.2 ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร  
ที่ตนเองรับผิดชอบ

3.3 จัดหาวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และให้บริการแก่ครูคนอื่น  
ที่อยู่ในสายเดียวกัน

3.4 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบ  
ของคนอย่างสม่ำเสมอ

3.5 ทำการประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่น ๆ หรือสายวิชา  
อื่น เพื่อให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูผู้สอน ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตร โดยตรงมีส่วนที่จะช่วยสนับสนุน  
ให้การใช้หลักสูตรในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้

4.1 ทำการศึกษาหลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเอง  
ใช้อยู่อย่างจัดแจ้ง

4.2 ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการ  
ของท้องถิ่น

4.3 ทำการสอนให้ถูกต้องกับ เจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่

4.4 พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสมหรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพ สำหรับ  
การใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้

5. บุคลากรอื่น ๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ บรรณารักษ์ นักเทคโนโลยี  
ทางการศึกษา นักวัดผล นักแนะแนว ฯลฯ ต่างก็มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร  
โดยการกระทำในสิ่งต่อไปนี้

5.1 ปฏิบัติงาน ในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่

5.2 ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม

ในบรรดาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ครูมีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้  
หลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพราะครู เป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากกว่าผู้อื่น  
ในโรงเรียน ดังนั้นครูจำเป็นต้องทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน และศึกษาวิธีการต่าง ๆ เพื่อ  
การใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการเตรียมตัวครู เพื่อการสอนอยู่ตลอดเวลา บุคคลที่มี  
ความสำคัญรองจากครูคือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะมีบทบาทในการสนับสนุนให้ครูใช้หลักสูตรได้ตรง

จุดประสงค์ของหลักสูตร และมีการดำเนินการตามขั้นตอน ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องจัดปัจจัย และสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เข้าช่วย ดำเนินการให้การเรียนการสอนในโรงเรียนของคนเป็นไปอย่างสมบูรณ์ที่สุด เช่น การจัดตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ จัดให้มีหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์รับผิดชอบประสานงานกับครูผู้สอนในกลุ่ม ประสบการณ์ การจัดครูเข้าสอนโดยคำนึงถึงความถนัดและความสามารถของครู การจัดการนิเทศ ภายในโรงเรียน การเสริมขวัญและกำลังใจบุคลากรในโรงเรียนและอื่น ๆ อีกตามความเหมาะสม นอกจากครูและผู้บริหารโรงเรียนแล้ว บุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรล้วนมีความ สำคัญในการที่จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

#### การนำหลักสูตรภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา

จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ (2522) พบว่า การเรียน การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

1. ครูส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ยังคงใช้การบรรยาย เป็นส่วนใหญ่ เพื่ออธิบายบทเรียน บอกให้จด สั่งให้ทำแบบฝึกหัดทั้งชั่วโมง ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ทำให้ไม่บรรลุผลตามที่หลักสูตรภาษาไทยต้องการ
2. ครูไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรใช้หนังสือเรียนภาษาไทย อย่างเดียว แล้วสอนให้อ่าน เขียน เท่านั้น ทำให้การสอนไม่ครบถ้วนตามเนื้อหาของหลักสูตร การ กระทำเช่นนี้ เป็นการใช้เนื้อหาหลักสูตรใหม่ แต่ใช้กระบวนการสอนแบบที่ผู้สอนโดยได้รับหรือใช้มา
3. ครูไม่ศึกษาหลักสูตรก่อนการจัดการเรียนการสอน จึงไม่อาจแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในขั้นของการจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้
4. ครูไม่ศึกษาคู่มือการสอนภาษาไทยให้เข้าใจก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำหลักสูตรภาษาไทยไปใช้โดยวิธีการที่ถูกต้อง

สุชาดา วิทยุฉิม (2526) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรภาษาไทยไปใช้ให้ถูกต้องว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ครูจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ หรือสภาพของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ การปรับปรุงหรือคิดแปลงกิจกรรม

การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพดังกล่าวนี้จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจแก่นแท้ของการสอนภาษาไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงควรศึกษาขั้นตอนและวิธีการใช้หลักสูตรให้ถูกต้องดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรภาษาไทยแม่บทให้เข้าใจถ่องแท้ การทำความเข้าใจหลักสูตรภาษาไทยแม่บท ทำให้ทราบ เป้าหมายของการทำงาน ได้ทราบแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
2. ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรภาษาไทยทุกประเภท ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในท้อง เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เตรียมทำแผนการสอนย่อย และกำหนดการสอบ เพื่อวางแผนการสอนให้เหมาะสม และเป็นไปตามอัตราเวลาเรียนที่กำหนด แผนการสอนย่อยในที่นี้หมายถึง แผนการสอนที่เขตการศึกษาหรือจังหวัด หรืออำเภอ นำไปจัดทำให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ทั้งในด้านของเนื้อหาและเวลาเรียน โดยใช้แนวทางจากแผนการสอนของกรมวิชาการ
4. จัดทำแผนการสอนระดับบทเรียน เพื่อนำไปใช้สอนได้ทันทีและตรงตามความต้องการของครู
5. เตรียมสื่อการสอนที่จำเป็นตามแผนการสอนระดับบทเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการ เรียนรู้สำหรับผู้เรียน

#### 1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

บทบาทของครูและนักเรียนในการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวหลักสูตร  
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ดีเซคโก (DeCecco, 1968 อ้างถึงใน อัจฉรา ชิวพันธ์, 2527) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ในการสอนทักษะนั้นผู้สอนจะต้องจัดเตรียมสภาพการณ์ไว้ 3 อย่าง คือ การจัดกิจกรรมให้มีความค่อเนื่องกัน จัดให้ผู้เรียนมีการฝึกฝนและจัดให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ ในการติชมผลการฝึกทักษะ ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งเป็นทักษะอย่างหนึ่ง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ ที่จะทำให้เกิดความชำนาญที่จะใช้ภาษาอย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ดังนั้นในการเรียนการสอน ครูจะต้องพยายามให้โอกาสนักเรียนเป็นผู้แสดง โดยลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด ส่วนครูก็จะมิมบทบาทเป็นผู้กำกับ การแสดง วางแนวทางในการจัดกิจกรรม และให้คำแนะนำในทางที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ในการเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลของทักษะการใช้ภาษา ซึ่งประกอบด้วย การพูดและการเขียน จนผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้ และความมีเหตุผล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนภาษาไทยจะบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวได้ นั้น ครูผู้สอนก็ต้องมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้อง เป็นผู้กำกับการแสดงให้นักเรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ดังนี้ (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2527)

1. ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้สัมพันธ์กับความคิด
2. ให้นักเรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง
3. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง
4. ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอ
5. ให้นักเรียนฝึกคน เป็นคนช่างสังเกต
6. ให้นักเรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตน
7. ให้นักเรียนประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง
8. ให้นักเรียนฝึกฝนการทำงานร่วมกับผู้อื่น
9. ให้นักเรียนเห็นตัวอย่างที่ดีทางภาษา
10. ให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาไทยและวรรณคดี

#### ความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2527) ได้กล่าวถึง ความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้ว่า กิจกรรมการสอน เป็รยิปดั่งหัวใจของการเรียนการสอน เพราะถ้าจะดูว่าครูคนไหนมีสมรรถภาพมากน้อย เพียงไร ก็จะได้จากการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน สำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษานั้น ถ้าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เข้าใจ มีการจูงใจ ให้นักเรียนเกิดสนใจที่จะเรียนโดยการจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน สนองความต้องการทางด้านร่างกาย และจิตใจ ให้นักเรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น มีความเข้าใจในบทเรียนได้ดี และสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียนด้วย กิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ก็เช่นเดียวกัน

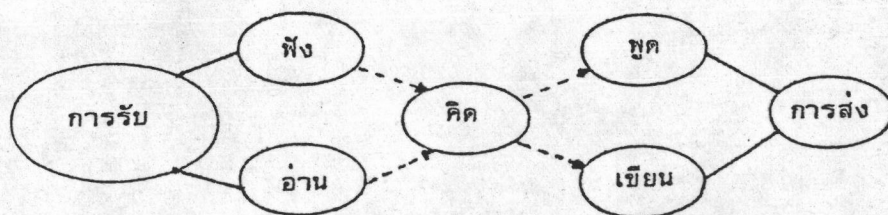
ถ้าผู้สอนได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับ เนื้อหาและความสามารถของนักเรียนแล้ว ก็จะทำให้ นักเรียนได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดีมีคุณค่าที่จะช่วยให้ เขามีทักษะที่ดีในการใช้ภาษา ช่วยสร้างเสริมให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย รวมไปถึงการ เห็นคุณค่าของภาษาไทยที่จะใช้ เป็นเครื่องมือในการสื่อความคิด ความ เข้าใจซึ่งกัน และกันกับผู้อื่น ซึ่งจะกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของกิจกรรมการสอนภาษาไทยได้ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้นักเรียน
2. ช่วยจูงใจให้นักเรียน เกิดความสนใจ
3. ช่วยทำให้ช่วงความสนใจของนักเรียนยาวนานขึ้น
4. ช่วยทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากขึ้น
5. ช่วยกระตุ้นให้ครูได้หาทางพัฒนาปรับปรุงการสอนของตน
6. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ได้เด่นชัดขึ้น

#### การสอนภาษาไทยในเชิงทักษะสัมพันธ์

เนื่องจากการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันจะต้องมีการส่งสารและการรับสาร อยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อผู้ส่งสารใช้การส่งสาร โดยใช้ทักษะการพูด ผู้รับสารก็จะมี การส่งสารโดยใช้ทักษะการฟัง และเมื่อผู้ส่งสารใช้การส่งสารโดยใช้ทักษะการฟัง ผู้รับสารก็จะมี การรับสารโดยใช้ทักษะการอ่าน จะเห็นว่า ทั้งทักษะการส่งสารและทักษะการรับสารจะต้องควบคู่กัน ไปเสมอ ในการเรียนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงมุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลของ ทักษะการรับสารหรือทักษะการเข้าใจภาษา คือ การฟังและการอ่าน และทักษะการส่งสารหรือทักษะ การใช้ภาษา คือ การพูดการเขียน จนสามารถใช้ภาษาเป็น เครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ แสวงหาความรู้และมีเหตุผลเพื่อจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ฉะนั้นในการสอนภาษาไทยจึงจะมุ่ง สอน เฉพาะทักษะใดทักษะหนึ่งนั้นย่อม เป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน เพราะในชีวิตประจำวันของเราต้อง มีการสื่อสารกับตลอดเวลา ซึ่งทักษะทั้ง 4 อย่างนี้มีความสัมพันธ์กันโดยมีความคิดเป็นตัวกลาง เชื่อมโยงทักษะทั้ง 4 ดังแผนภูมิต่อไปนี้ (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2527)





จากเหตุผลดังกล่าวอาจสรุปถึงความจำเป็นในการสอนภาษาไทยในเชิงทักษะสัมพันธ์

ดังนี้

1. เพราะทักษะทางภาษาทั้ง 4 อย่างนั้นสัมพันธ์กันเองอยู่แล้ว ตามธรรมชาติ
2. เพราะในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลจะต้องมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างการส่งสารหรือการใช้ภาษา และการรับสารหรือการเข้าใจภาษา ดังนั้น ถ้าผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทั้ง 4 อย่างให้สัมพันธ์กันก็จะช่วยให้เขาสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น
3. เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของบุคคลที่จะต้องมีการส่งสารและการรับสาร
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมการสอนโดยใช้ทักษะทั้ง 4 อย่าง ในหลายรูปแบบ ช่วยทำให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนานยิ่งขึ้น
5. เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการปฏิบัติด้วยตนเอง ในทักษะทั้ง 4 อย่างได้สอดคล้องกันเต็มที่
6. เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มากขึ้น

#### หลักการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2527) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาที่มีคุณค่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้สอนก็ควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาดังนี้

1. ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรหรือบทเรียน
2. ให้เหมาะสมกับวัย ลักษณะความสามารถและความต้องการของนักเรียน

3. จัดให้มีลำดับต่อเนื่อง
4. ใช้สื่อที่จัดหาได้ง่าย ๆ และใช้อย่างคุ้มค่า
5. ไม่ใช้เวลายาวนานเกินไป
6. จัดในรูปของทักษะสัมพันธ์
7. จัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ
8. ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างทั่วถึง

ประเภทของกิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา

เนื่องจากกำรเรียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษามุ่ง เน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ของการเข้าใจภาษา คือ การฟัง การอ่าน และทักษะการใช้ภาษา คือ การพูด การเขียน จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมในการสอนภาษาไทยก็ต้องสอดคล้องกับความมุ่งหมายดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2527)

1. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความรู้ ได้แก่ การค้นคว้า การทนายปัญหา การทดลอง
2. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความคิด ได้แก่ การวิจารณ์ตัวละคร การอภิปราย การโต้แย้ง การวิจารณ์ข่าวและเหตุการณ์
3. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างทักษะทางภาษา
4. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ได้แก่ ใช้เพลง ประกอบการสอน เล่านิทาน การเล่นเกม

หลักการเลือกรูปแบบกิจกรรม

หลักการเลือกรูปแบบกิจกรรมที่จะใช้สอนควรพิจารณาในด้านต่าง ๆ คือ ศึกษาจุดประสงค์ของบทเรียน ศึกษาเนื้อหาที่จะสอน ศึกษาลักษณะของนักเรียน พิจารณาความสามารถและความถนัดของผู้สอนเอง และพิจารณาสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน

ความสำคัญและความจำเป็นของหลักการจัดการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับกลุ่ม  
 ประสมการณ์ต่าง ๆ

ความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสมการณ์  
 ต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาไทยมากขึ้น
2. นักเรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน
3. ช่วยให้เกิดความประสานค่อเนื่องกันของ เนื้อหาสาระที่เรียน
4. ช่วยให้ผู้สอนกลุ่มประสมการณ์ต่าง ๆ ได้ทำงานร่วมกัน เสริมสร้าง

บรรยากาศของความเข้าใจกันและความร่วมมือที่ดีต่อกัน ซึ่งจะ เป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในปัจจุบันเราใช้ภาษาไทยกลาง เป็นภาษามาตรฐานของ  
 ประเทศใช้ในการสื่อสารกัน เป็นทางราชการ แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่ว่า คนไทยบางกลุ่มบางหมู่ได้ใช้  
 ภาษาถิ่น เป็นภาษาแรกและสำเนียงการพูดผิดเพี้ยนไปจากภาษาไทยกลาง เมื่อต้องใช้ภาษา  
 มาตราฐาน เป็นภาษาที่สอง จึงเกิดปัญหาในการใช้ภาษาขึ้น นักเรียนจะต้องใช้ภาษามาตราฐานใน  
 โรงเรียน เพราะภาษาแตกต่างจากภาษาที่นักเรียนใช้พูดกับบิดามารดาที่บ้าน (ทัศนัย อารมณสุข,  
 2521)

ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น  
 ครูจึงควรปฏิบัติตามแนวในการสอนภาษาไทยให้แก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทย  
 ได้ผลยิ่งขึ้น

แนวปฏิบัติโดยทั่วไปในการสอนภาษาไทยให้แก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น

วิฑูร โสภวงศ์ (2527) ได้ให้แนวปฏิบัติโดยทั่วไปในการสอนภาษาไทยให้แก่นัก  
 นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมกำลังใจ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่านักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนต้น ไม่คุ้นเคยกับภาษาไทย  
 กลาง ภาษาไทยกลางจึงเกือบจะเป็นภาษาใหม่ สำหรับนักเรียนเหล่านี้ ความไม่เข้าใจ ความเข้าใจ  
 ผิด รวมทั้งความผิดพลาดบกพร่องจึงอาจเกิดขึ้นได้โดยง่าย ในการสอนโดยทั่วไปมีข้อซึ่งน่าจะปฏิบัติ  
 ดังนี้

1.1 พยายามชม เขยทุกครึ่ง:เมื่อนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง

1.2 เมื่อนักเรียนออกเสียงผิด หรือใช้คำผิดความหมาย ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะนำขึ้น เพียงใดก็ตาม ครูไม่ควรหัวเราะ หรือนำมาเล่า เป็นเรื่องขบขันล้อเลียนนักเรียน ทั้งไม่ควรปล่อยให้เพื่อนคนอื่นล้อเลียนด้วย ถ้ามีคนไปหัวเราะเวลาที่เขาพูดผิดจะเป็นสาเหตุให้นักเรียนเกิดความอาย หรือกระดากจนไม่กล้าจะแสดงออกในครั้งต่อ ๆ ไป อาจทำให้เกิดข้อขัดข้องในการฝึกออกเสียงและการเรียนโดยทั่วไป

## 2. การสร้างบรรยากาศให้นักเรียนคุ้นเคยกับภาษาไทยกลาง

2.1 ครูควรใช้ภาษาไทยกลางในการออกคำสั่งต่าง ๆ รู้จักกล่าวคำขอโทษ ขอบคุณ และควรฝึกให้ใช้คำขานรับที่สุภาพ เช่น ครับ ค่ะ คะ โดยครูพูดทำอยู่เสมอ ข้อความต่าง ๆ ที่ต้องใช้สื่อสาร เป็นปกติในห้องเรียนควรค่อย ๆ สอนแล้วหมั่นใช้อยู่เสมอ และให้นักเรียนได้ใช้คำประโยค หรือข้อความภาษาไทยกลางที่เรียนไปแล้ว เมื่อนักเรียนเรียนคำใหม่ไปแล้ว ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้คำนั้น ๆ โดยเร็ว เพื่อส่งเสริมให้เกิดความแม่นยำ

2.2 ชักชวนและกำหนดให้นักเรียนพูดหน้าชั้นเวลาเช้า คนละประมาณ 1-2 นาที หมุนเวียนกันไปให้ครบทุกคนภายในหนึ่งสัปดาห์ ถ้าจำนวนนักเรียนน้อยก็อาจใช้เวลาเพียง 2-3 วัน ให้พูดได้ครบทุกคน เมื่อจบรอบแล้วก็ให้เริ่มต้นใหม่ ในการพูดควรอนุญาตให้นักเรียนเล่าเรื่องอะไรก็ได้ที่เขาอยากจะทำ ครูควรบอกล่วงหน้าทุกวัน ว่าวันต่อไปใครจะเป็นคนเล่า ควรขอให้เล่าเป็นภาษาไทยกลาง ในขณะที่เล่าเรื่องถ้านักเรียนจะพูดภาษาถิ่นปนบ้างก็ปล่อยให้พูดไป ไม่ควรทักกลางคัน เมื่อนักเรียนพูดจบ ครูแสดงความชื่นชมตามควรแล้วจึงบอกคำศัพท์ภาษาไทยกลางที่เขาควรจะใช้บอกแล้วควรเขียนบนกระดานคำด้วย เขียนให้นักเรียนเห็นเพื่อให้คุ้นเคยเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องอธิบายเรื่องอักษรวิธี ถ้านักเรียนออกเสียงคำใดผิดระหว่างที่เล่าเรื่อง ครูควรบันทึกไว้แล้วนำมาฝึกให้ออกเสียงในภายหลัง อาจให้ออกเสียงตามครูก็ได้

ถ้านักเรียนไม่กล้าเล่า หรือไม่ทราบว่า จะเล่าเรื่องใด ครูอาจช่วยด้วยการซักถาม เช่น ถามถึงกิจวัตรประจำวัน ถามถึงสัตว์เลี้ยง ต้นไม้ที่บ้าน หรือแม่แค่ว่าเขาได้พบเห็นอะไรบ้างในระหว่างทางที่เดินมาโรงเรียนในวันนั้นก็ได้ ในบางครั้งครูอาจเลือกภาพมาให้เด็กเรียนดู แล้วให้เล่าเรื่องจากภาพ ถ้านักเรียนยังอายอยู่ ครูก็อาจช่วยด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป ครูควรพยายามสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาไทยกลางให้มากที่สุด

2.3 ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกให้มากที่สุด โดยเฉพาะการแสดงออกที่คงใช้ภาษาไทยกลาง เช่น จัดสถานการณ์ให้สนทนากันในกลุ่ม ให้เล่นเกม ให้ร้องเพลง เพื่อฝึกการออกเสียง สระ พยัญชนะ และคำศัพท์ เป็นต้น เมื่อนักเรียนเรียนหนังสือเรียน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้คำศัพท์และเนื้อหาจากบทที่เรียนไปแล้วมาสนทนาโต้ตอบกัน

### 3. การแก้ไขและฝึกฝนการออกเสียง

เมื่อครูทราบถึงความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นที่นักเรียนพูดแล้ว ก่อนการสอนแต่ละครั้งควรตรวจดูรายการคำ เสียงสระ พยัญชนะที่นักเรียนอาจมีปัญหา เพื่อจะได้คาดคะเนได้ล่วงหน้าว่าเสียงใดนักเรียนจะออกเสียงได้โดยง่าย และเสียงใดจะเป็นปัญหาสำหรับนักเรียน ตัวอย่างเช่น นักเรียนในบางท้องถิ่นของภาคใต้ อาจมีปัญหาการออกเสียง พยัญชนะ /ง/ นักเรียนในภาคเหนืออาจมีปัญหาในการออกเสียง /พ/ เป็น /ป/ หรือนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจมีปัญหาออกเสียง /ช/ เป็น /ซ/ เมื่อครูทราบล่วงหน้า ครูก็สามารถสร้างแบบฝึก มาฝึกเสียงนั้น ๆ โดยเฉพาะได้

การฝึกออกเสียง ควรฝึกซ้ำ ๆ แต่เป็นการซ้ำที่มีระบบ เช่น ฝึกให้ฟัง เปรียบเทียบเสียงคล้าย ๆ กัน เช่น เสียง พ-ป การฝึกซ้ำ ๆ อย่างมีระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และมีทักษะเป็นพื้นฐาน เชื่อมโยงไปสู่คำใหม่ เสียงใหม่ ค่อยไป

เมื่อครูจะแก้ไขหรือฝึกฝนการออกเสียงให้นักเรียนนั้น ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป เช่น ถ้ามีเวลาสอน 1 ชั่วโมง ช่วงเวลาการฝึกออกเสียงก็ไม่ควรเกิน 10 นาที การแก้ไขการออกเสียงก็ไม่ควรเกิน 5 นาที การแก้ไขการออกเสียงรายคำก็เช่นกัน เมื่อครูออกเสียงให้นักเรียนว่าตามแล้ว หากนักเรียนยังออกเสียงไม่ถูก ดัดค้อมันประมาณ 4 ครั้งแล้ว ก็น่าจะหยุดไว้ก่อน เพื่อกันความเบื่อหน่าย ให้เรียนอย่างอื่นไปสักชั่วเวลาหนึ่ง แล้วอาจกลับมาทวนใหม่ได้ การฝึกไม่ควรทำให้เคร่งเครียดเกินไป เพราะนักเรียนจะเบื่อ หรือท้อถอยเสียก่อน ในการฝึกอาจ ฝึกเป็นรายบุคคลรายกลุ่ม หรือฝึกพร้อมกันทั้งชั้นเรียน จะฝึกอย่างไรขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการฝึกเป็นสำคัญ



เพื่อให้การฝึกออกเสียงคำเน้นไปอย่างมีระเบียบ ครูจึงควรใช้แบบฝึกที่กำหนดจุดประสงค์ในการฝึกไว้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดเวลาและเนื้อหาที่จะฝึกได้อย่างชัดเจน การฝึกเกี่ยวกับเรื่องเสียงในภาษานี้ เมื่อฝึกแล้วควรจะครอบคลุมจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการ ก็คือ มุ่งให้นักเรียนมีความสามารถดังต่อไปนี้

- (1) สามารถจำแนกความคล้ายคลึงกันของเสียง และจำแนกตามความแตกต่างของเสียงได้
- (2) สามารถเลียนเสียงต้นแบบได้ และพูดภาษาไทยกลางได้อย่างถูกต้อง

#### 4. การสอนคำศัพท์

ดังได้กล่าวแล้วว่าคำศัพท์ทางคำในภาษาไทยถิ่น ต่างจากศัพท์ภาษาไทยกลาง ฉะนั้น เมื่อครูออกคำสั่ง หรือพูดกับนักเรียน นักเรียนก็อาจไม่เข้าใจ และอาจไม่เข้าใจข้อความบางตอนในหนังสือเรียนด้วย ฉะนั้นการสอนคำศัพท์จึง เป็นเรื่องที่สำคัญ ครูอาจให้นักเรียนรู้ความหมายของศัพท์ด้วยการใช้ของจริง รูปภาพ หรือวาดภาพบนกระดานดำ ถ้าเป็นศัพท์ที่เป็นนามธรรม หรือคำศัพท์ที่ไม่สะดวกในการเตรียมอุปกรณ์ ครูควรใช้ภาษาถิ่นของนักเรียนบอกความหมายให้นักเรียนทราบในทันทีที่จะ เป็นการประหยัดเวลาและประหยัดแรงงานได้มาก ข้อควรระวังก็คือ เมื่อนักเรียนทราบความหมายแล้ว ควรฝึกให้นักเรียนได้ใช้คำศัพท์นั้น ๆ ให้เกิดความคุ้นเคยกับคำศัพท์ในภาษาไทยกลาง ในการออกคำสั่งต่าง ๆ ก็เช่นกัน ในครั้งแรก ๆ ครูควรบอกความหมายเป็นภาษาถิ่นของนักเรียน เสียก่อน แล้วออกคำสั่งเป็นภาษาไทยกลาง เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วครูควรใช้ภาษาไทยกลางต่อไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่กลับไปใช้ภาษาถิ่นอีก อาจมีนักเรียนบางคนหลงลืมครูก็ควรใช้วิธีถามนักเรียนคนอื่น ให้บอกความหมายของคำที่เรียนไปแล้ว เมื่อนักเรียนได้ยินได้ฟังบ่อยครั้ง เข้าใจก็จะเกิดความเคยชินกับคำศัพท์ภาษาไทยกลาง

#### 5. การจัดกลุ่ม

เนื่องจากจุดประสงค์ในการเรียนภาษาไทยกลางนี้มุ่งจะให้นักเรียนสามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้คล่องแคล่วถูกต้อง และแม่นยำ การจัดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสารกันจึงเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นในการเรียนจึงต้องจัดเป็นกลุ่ม ซึ่งในการสอนโดยทั่วไปก็จะมีการจัดกลุ่มอยู่แล้ว ถ้ามีกลุ่มอยู่แล้วครูควรสังเกตขนาดของกลุ่มว่ามีขนาดเหมาะสมกับกิจกรรมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมอาจจัดกลุ่มเสียใหม่ คิดวิธีให้นักเรียนทราบว่าตนสังกัดอยู่กลุ่มใด เพื่อว่าเวลาครูบอกให้

แบ่งกลุ่มนักเรียนจะแบ่งให้ได้ทันทีโดยไม่เสียเวลา เช่น อาจใช้ชื่อกลุ่มเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น กบ กุ้ง ไก่ นก ฯลฯ หรือใช้ชื่อกลุ่มเป็นดอกไม้ เช่น มะลิ บางชิ้น ผกากรอง ฯลฯ โดยมีเครื่องหมายของกลุ่มทำเป็นรูปตามชื่อนั้น ๆ ครูอาจอัดสำเนาภาพสัตว์หรือดอกไม้ทำเป็นแผ่นเล็ก ๆ แล้วให้นักเรียนระบายสีเองก็ได้ ให้นักเรียนเก็บไว้เพื่อจะได้ทราบว่าตนเป็นสมาชิกของกลุ่มใด

การแบ่งกลุ่มนี้ควรเปลี่ยนบ้าง เพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคย และมีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ทั่วหน้ากัน แต่ถ้าเปลี่ยนเร็วไปนักเรียนอาจจำกลุ่มของตนไม่ได้ ครูอาจใช้เวลาประมาณ 1 ภาคเรียน ก่อนที่จะเปลี่ยนการแบ่งกลุ่มครั้งต่อไป

ในกรณีที่นักเรียนในกลุ่มขาดไป หรือจำนวนคนไม่ลงตัวครูอาจจัดกลุ่มชั่วคราวได้ หรือจัดหน้าที่พิเศษให้แก่กลุ่มที่เหลือน้อยคนได้ เช่น ให้เป็นกรรมการในการเล่นเกมต่าง ๆ เป็นต้น

## 6. การวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น ครูอาจใช้วิธีการดังต่อไปนี้

6.1 การสังเกต นอกจากสังเกตความสนใจความเอาใจใส่ในการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ครูควรสังเกตเป็นพิเศษดังนี้

(1) ความถูกต้องในการออกเสียงภาษาไทยกลาง ได้แก่ เสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คำ ประโยค และข้อความ ในระยะแรก ๆ ควรหั่งเล็งเฉพาะความถูกต้องของการออกเสียงในการพูด ต่อเมื่อนักเรียนเริ่มอ่านได้แล้ว ให้สังเกตความถูกต้องของการออกเสียงอ่านด้วย

(2) ความถูกต้องในการใช้ภาษาไทยกลางสื่อสารกับผู้อื่น หมายถึง การใช้ภาษาในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนสามารถพูดให้ผู้อื่นฟัง เข้าใจได้ ชัดเจน และตนเองสามารถเข้าใจคำพูดของเพื่อนด้วย

(3) ความเข้าใจเรื่องที่ได้ฟังหรืออ่าน หมายถึง ความสามารถในการเล่าเรื่องที่ตนได้อ่านหรือได้ฟัง โดยเล่าเป็นภาษาไทยกลางได้อย่างถูกต้อง

6.2 การซักถาม การซักถามที่ครูอาจถามเอง หรือจัดให้นักเรียนซักถามกันเองในกลุ่ม อาจซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟังได้อ่าน หรือซักถามเกี่ยวกับภาพที่นำมาใช้ประกอบการสอนก็ได้ การซักถามนี้ นอกจากจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาไทยกลางมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ครูรู้ถึงพัฒนาการในการเรียนภาษาไทยกลางของนักเรียนด้วย

## 7. การตรวจงานและการสอบ

นอกจากการตรวจงานและการสอบ ซึ่งปฏิบัติอยู่ตามปกติของการสอนวิชา ด้านทักษะแล้ว ครูผู้สอนนักเรียนซึ่งพูดภาษาถิ่นควรได้บันทึกความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดของ นักเรียนที่ครูพบจากงานที่นักเรียนทำส่ง จากการได้ตอบของนักเรียน หรือพบจากข้อสอบ เพื่อจะ ได้รวบรวมข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านั้นมาแก้ไขนักเรียนในการสอนครั้งต่อไป

เมื่อนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นเรียนภาษาไทยกลาง อาจถือได้ว่านักเรียนต้องเรียน ภาษาใหม่ เนื่องจากภาษาทั้งสองมีความแตกต่างกัน ในการเรียนภาษาใหม่นักเรียนจะประสบ ปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ปัญหาความเข้าใจ ปัญหาความเข้าใจนี้แยกได้เป็น ปัญหาในการฟัง นักเรียน ฟังไม่เข้าใจเพราะเสียงต่างกัน นักเรียนไม่คุ้นเคยกับเสียงภาษาไทยกลาง บางคำเสียงซ้ำหรือ พ้องกับภาษาที่นักเรียนใช้แต่ต่างความหมายกัน อีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาความเข้าใจศัพท์จากบทเรียน เนื่องจากภาษาไทยถิ่นอื่นใช้ศัพท์บางคำต่างจากศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลางบ้าง มีศัพท์ทางวิชาการหรือ สำนวนซึ่งไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นอื่นบ้าง

2. ปัญหาการใช้ภาษา แยกเป็น ปัญหาด้านการเลือกใช้คำ นักเรียนที่พูดภาษา ถิ่นอาจเรียกใช้คำไม่ถูกเพราะไม่ทราบความหมาย หรือใช้ในความหมายตามประสบการณ์ของตน อีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องการออกเสียง นักเรียนที่พูดภาษาถิ่นอาจออกเสียงบางเสียงในภาษา ไทยกลางผิดเพี้ยนไป เพราะไม่คุ้นเคยกับการออกเสียงที่ต่างไปจากภาษาที่ตนใช้อยู่

ปัญหาทั้งสองประการนี้ อาจพิจารณาโดยแยกตามส่วนประกอบของภาษาได้ว่า เป็น ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเสียงในภาษา และปัญหาด้านคำศัพท์

ปัญหาเกี่ยวกับเสียงในภาษา

ปัญหานี้จำแนกได้เป็น 2 ประการคือ

1. ปัญหาด้านการฟังภาษาไทยกลาง นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นอาจฟังไม่เข้าใจ ภาษาที่ครูใช้สอน หรือเข้าใจแต่เพียงบางส่วนมาข้างน้อยบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากระบบ เสียงของทั้งสอง ภาษาต่างกัน นักเรียนไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเสียงนั้น ๆ มาก่อน จึงไม่สามารถจะแยกแยะความแตกต่าง ระหว่างเสียงต่าง ๆ ได้



ปัญหาด้านการฟัง เสียงจำแนกได้ ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับ เสียงพยัญชนะ

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับ เสียงสระ

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับ เสียงวรรณยุกต์

2. ปัญหาด้านการออกเสียงภาษาไทยกลาง ปัญหานี้ เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจาก ปัญหาด้านการฟัง ถ้านักเรียนไม่สามารถหยั่งรู้ถึงความแตกต่างของเสียงในอีกภาษาหนึ่ง นักเรียนก็จะออกเสียงตามความเคยชินของตน เกิดการแทรกแซงจากภาษาเดิมมาสู่ภาษาใหม่ขึ้น นักเรียนจะมีปัญหาในการออกเสียงภาษาไทยกลางทั้งเสียง พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

ลักษณะการแทรกแซงของเสียงในภาษาเดิมของนักเรียนนั้น เป็นเรื่องที่น่าประหลาดเป็นธรรมชาติ เป็นการถ่ายทอดเสียงภาษาเดิมของตนมาสู่ภาษาใหม่ โดยไม่รู้ตัวเป็นผลให้ออกเสียงไม่ชัดหรือออกเสียงผิดอีกด้วย ในการสอนภาษาแก่นักเรียนที่พูดภาษาถิ่น นอกจากครูจะใช้กลวิธีต่าง ๆ ตามคู่มือครูและอื่น ๆ แล้วครูควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

#### 1. ด้านวิธีสอน

1.1 การใช้ภาษาของนักเรียนช่วยการสอนในระยะแรก ๆ ที่นักเรียนมาโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสื่อความหมายให้เข้าใจได้โดยรวดเร็ว วิธีการใช้ภาษาแม่ของนักเรียนมาใช้ช่วยในการสอนเรียกว่า Transitional Bilingual Approach (อ้างจาก ประพาศน์ พุทธิประภา และคณะ, 2526) ในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ประกอบด้วยเกาะใหญ่น้อยกว่า 13,000 เกาะมีคนอยู่อาศัยเกาะต่าง ๆ ราว 6,000 เกาะ ประชาชนราว 156 ล้านคน มีภาษาพูดต่าง ๆ กันมากกว่า 400 ภาษา ประเทศอินโดนีเซียจึงประสบปัญหาในการสอนภาษาประจำชาติ เป็นอันมาก จึงได้แก้ปัญหาด้วยการใช้ภาษาแม่เข้ามาช่วยสอน และใช้สอนมาจนถึงระดับมัธยมศึกษา ดังที่ปรากฏอยู่ในรายงานของ P.W.J. Nababan เรื่อง The Teaching of the Mother Tongue in Indonesian Secondary Schools เมื่อเปรียบเทียบจำนวนพลเมือง และจำนวนภาษาถิ่นระหว่างประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทยแล้ว จะเห็นว่าปัญหาในประเทศไทยนั้นมีปัญหาไม่มากนัก การใช้ภาษาถิ่นเข้าช่วยก็ควร

ใช้ได้ในระยะแรก ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่คำศัพท์ภาษาไทยกลางและไทยถิ่นใช้ต่างกัน แต่เมื่อนักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยกลางแล้ว ครูก็ควรลดการใช้ภาษาถิ่นลง อย่างไรก็ตามก็ดีแม้เมื่อนักเรียนจะเรียนในชั้นสูงขึ้น ครูก็ยังอาจใช้ภาษาไทยถิ่นนอกความหมายให้ทราบได้ ในกรณีที่คำศัพท์ใหม่ต่างไปจากศัพท์ที่นักเรียนใช้อยู่ แม้ครูจะใช้ภาพหรือของจริง เป็นสื่อช่วยได้ แต่ถ้าหาสื่อได้ยาก ครูควรบอกความหมายให้ทราบ เป็นภาษาถิ่นก็จะประหยัด เวลาได้มาก

เมื่อครูและนักเรียนพบกันในครั้งแรก การสื่อสารกันอาจมีปัญหา ถ้าใช้ภาษาต่างกัน เพราะภาษาถิ่นบางภาษา มีบางคำที่ใช้ต่างไป ฉะนั้นในชั้นแรกครูจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาถิ่นของนักเรียน บอกกล่าวแก่นักเรียนให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน แล้วค่อย ๆ สอนภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งมีความหมายเดียวกันให้ใช้แทนคำเหล่านั้น ครูควรมีบัญชีคำหรือสำนวนที่เป็นประโยชน์ให้ห้องเรียน เช่น คำสิ่งต่าง ๆ และคำบอกเล่าต่าง ๆ สำหรับใช้พูดกับนักเรียนเป็นประจำ ครูต้องใช้อยู่เสมอ ๆ และให้นักเรียนใช้อย่างถูกต้องด้วย

1.2 จัดกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาไทยถิ่นกลางมากที่สุด การได้ใช้ภาษาที่เรียนใหม่บ่อย ๆ ทำให้เกิดนิสัยในการใช้ภาษา ช่วยให้ใช้ภาษาใหม่ได้ถูกต้อง แม่นยำ การสอนภาษาจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติ และได้ใช้ภาษาด้วยตนเองอย่างจริงจัง เช่น อาจจัดการสอนโดยใช้สถานการณ์ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาไทยกลาง ได้ทำกิจกรรมในลักษณะของการสื่อสารต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้มีโอกาสใช้ภาษาไทยถิ่นให้มากขึ้น จนสามารถใช้ภาษานี้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ข้อที่ครูควรตระหนักไว้เสมอก็คือ แม้จะอธิบายแล้ว ฟังแล้วก็ไม่ควรคาดหวังว่านักเรียนจะหมดปัญหาในด้านความเข้าใจ และปัญหาด้านการออกเสียงทั้งหมด การฝึกการออกเสียงภาษาใหม่จนเป็นนิสัยนั้นต้องการเวลาฝึกนานพอสมควร และต้องใช้ความพยายามฝึกอย่างสม่ำเสมอด้วย

## 2. ด้านสื่อการเรียน

ควรมี "แบบฝึก" ขึ้นใช้เพื่อจุดประสงค์เฉพาะต่าง ๆ เช่น ฝึกการฟัง การออกเสียงพยัญชนะ สระ หรือเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นปัญหานั้นควรจัดทำบทเรียนเสริม ให้มีกิจกรรมการเรียนที่ใช้ภาษาไทยกลางมากขึ้น เช่น การใช้คำศัพท์ที่ต่างไปจากภาษาถิ่น การฝึกใช้คำศัพท์ที่ก่อความสับสนแก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น เนื่องจากคำศัพท์เหล่านี้มีเสียงที่ต่างกันระหว่างภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยกลาง แต่ใช้ในความหมายที่ต่างกัน

เพื่อความสะดวกในการ เตรียมทำบทเรียนเสริม ครูควรได้ทราบปัญหา  
ของนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น เกี่ยวกับปัญหาของคำศัพท์เสียก่อน ครูอาจรวบรวมจากหนังสือเรียน ทั่ว  
มี คำใดในบทใดมีคำศัพท์ที่นักเรียนยังไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจเพราะเหตุใด อาจประมวล  
ลักษณะศัพท์ที่นักเรียนอาจจะไม่เข้าใจได้ดังนี้

- ก. ศัพท์ที่บางถิ่นใช้ต่างกัน
- ข. คำศัพท์ที่ฟัง เสียงกับภาษาไทยถิ่นกลางแต่ความหมายต่างกัน
- ค. คำศัพท์คำเดียวกันแต่ออกเสียงต่างกันออกไป

เมื่อนักเรียนพูด ครูควรสังเกต ทั้งการออกเสียง การใช้ศัพท์ ว่ามี  
สิ่งใดผิดพลาดบกพร่องในการใช้ภาษาไทยกลางบ้าง หากมีข้อบกพร่องครูควรแก้ไขด้วยการบันทึกไว้  
เพื่อนำมาฝึกแก้ไขข้อผิดพลาดนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ในคู่มือการสอนภาษาไทยนั้นให้แนวไว้สำหรับการ  
สอนนักเรียนทั่ว ๆ ไป ในการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาถิ่น ครูก็ใช้ข้อแนะนำจากหนังสือนั้น  
ได้ เพียงแต่ดัดแปลงให้เข้ากับสภาพการใช้ภาษาของนักเรียน โดยพิจารณาในการสอนแต่ละคราว  
ว่าครูมุ่ง เน้นอะไร เป็นสำคัญ เช่น ถ้ามุ่งจะให้เด็กเรียนใช้ภาษาในการสื่อสาร ครูก็ต้องเลือกกิจกรรม  
ที่จะทำให้เด็กเรียนได้พูดกันเองให้มากที่สุด ถ้าประสงค์จะแก้ไขการออกเสียงก็อาจต้องสอดแทรก  
แบบฝึกเข้าไประหว่างการสอนด้วย

ครูควรฝึกให้นักเรียนสนทนาได้ตอบกับผู้อื่นด้วยภาษาไทยกลาง โดยแบ่ง  
ขั้นตอนการสอนจากง่ายไปหายากดังนี้ (สุไร พงษ์ทอง เจริญ, 2524)

- ก. ฝึกให้ตั้งคำถามและตอบคำถาม
- ข. ฝึกบทสนทนา
- ค. ฝึกให้เล่าเรื่อง
- ก. การฝึกให้ตั้งคำถามและตอบคำถาม การฝึกในข้อนี้จะให้ประโยชน์

มากในการสื่อสารกับนักเรียนที่พูดภาษาถิ่น เนื่องจากในแต่ละภาคจะมีคำซึ่งเป็นคำถามใช้ต่าง ๆ กัน  
ไป นักเรียนจึงไม่คุ้นเคยกับวิธีตั้งคำถามในภาษาไทยกลาง ครูอาจเริ่มด้วยการให้สถานการณ์ โดย  
บ่อนคำที่จะใช้คำถามให้นักเรียนกลุ่มหนึ่งถาม อีกกลุ่มหนึ่งตอบ

ข. การฝึกบทสนทนา อาจเริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่อง โดยครูเป็น  
ผู้เล่าเอง ถ้าไม่หาניתานหรือเรื่องเล่ามาใหม่ อาจใช้ניתานจากคู่มือการสอนภาษาไทยของกระทรวง  
ศึกษาธิการ ครูอาจวาดภาพง่าย ๆ ประกอบ หรือปิดแผ่นภาพแสดงตัวละคร เรื่องที่เล่าควรเล่าเป็น  
บทสนทนายาวระหว่างตัวละครนั้น

ค. ฟิกให้เล่าเรื่อง อาจให้นักเรียนรวบรวมเนื้อหาจากบทสนทนา  
นี้มาเรียบเรียงเป็นเรื่องเล่าได้โดยชั้นแรกให้รวบรวมเนื้อความเสียก่อน

การสอนโดยใช้สถานการณ์มักจะอาศัยอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปภาพ  
หรือของจริง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะพูดจะเล่า ครูอาจเล่าเรื่อง เป็นตัวอย่าง  
และตั้งคำถามจากภาพนั้นบ้าง ครูอาจให้นักเรียนแต่งเรื่อง เองก็ได้ หรือเล่า เป็นอย่างอื่นก็ได้

ในคู่มือการสอนภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แนะและให้  
รายละเอียดเกี่ยวกับการสอนไว้มาก ซึ่งผู้สอนจะเลือกมาใช้ให้ เป็นประโยชน์ได้ตามสะดวก โดยเฉพาะ  
การแนะนำให้นักเรียนเล่าเรื่องจากประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่น  
การเล่าของนักเรียนอาจจะใช้ภาษาถิ่น เข้ามาปะปนบ้าง ครูควรบอกคำภาษาไทยกลางให้ เมื่อเขาพูด  
จบแล้ว และอาจขอให้พูดใหม่ในบางประโยค ถ้าเป็นคำที่ออกเสียงยากก็ให้ทั้งชั้นออกเสียงพร้อม ๆ  
กัน ครูควรบันทึกคำเหล่านั้นไว้ เพื่อหาโอกาสให้นักเรียนได้ใช้คำเหล่านั้นอีก

กล่าวโดยสรุป การตั้งสถานการณ์ขึ้นมานั้น เป็นการตั้งสถานการณ์ตาม  
จุดประสงค์ที่ครูวางไว้เรียบร้อยแล้วว่าจะสอนสิ่งใด และจะฝึกเรื่องใด โดยใช้สถานการณ์เป็น  
เครื่องอำนวยความสะดวกให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดที่ต้องการ

นอกจากนี้ครูยังอาจให้ทำแบบฝึกหัด เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนเข้าใจสิ่ง  
ที่ตนได้ยินนั้นถูกต้องหรือไม่ แบบฝึกหัดอาจจะทำเป็นรูปประโยค หรือข้อความสั้น ๆ คำถาม คำตอบ  
ให้ทำปากเปล่าก็ได้ หรือให้นักเรียนอ่านคำถามแล้วเขียนตอบก็ได้ ถ้านักเรียนเขียนและอ่านได้แล้ว  
การทำแบบฝึกหัดนี้ควรใช้ เนื้อหาจากหนังสือเรียน โดยครูเลือกปัญหาเกี่ยวกับเสียง คำศัพท์ รวมทั้ง  
ความสามารถในการตีความ

การสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาถิ่นให้ได้ผลสมความมุ่งหมายนั้น  
นอกจากจะเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและเข้าใจ  
ภาษาได้อย่างถูกต้องแล้ว กิจกรรมที่พึงจะเพิ่มเติมก็คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อทบทวน  
ดูว่านักเรียนฟังเสียง เข้าใจหรือไม่ เลือกใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลางได้ถูกต้องเพียงใด เข้าใจ  
ประโยคที่มีโครงสร้างซับซ้อนหรือไม่ สามารถตีความในประโยคต่าง ๆ ที่ต้องการการตีความได้  
หรือไม่ เป็นต้น ผลที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดจะทำให้ครูทราบข้อบกพร่องของนักเรียน ทราบว่า  
ปัญหาของนักเรียนนั้นแก้ไขได้สำเร็จหรือไม่ และถ้านักเรียนทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง ก็แสดงว่าการเรียน  
การสอนสัมฤทธิ์ผล

ข้อสรุป เกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกหัด

1. รวบรวมข้อแตกต่างระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่น ในเรื่องเสียง และคำศัพท์ ข้อแตกต่างนั้นคือมูลเหตุแห่งปัญหาของนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยถิ่น
2. ศึกษาหนังสือเรียนอย่างละเอียด เพื่อตรวจดูว่า มีคำศัพท์ หรือประโยคหรือข้อความใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิดไป
3. รวบรวมถ้อยคำที่ครูใช้ในการสื่อสารในห้องเรียนมาพิจารณา ว่า มีคำ หรือข้อความใดที่จะก่อให้เกิดปัญหาด้านการเข้าใจ
4. ประมวลส่วนที่จะเป็นปัญหาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วจึงทำแบบฝึกหัดโดยจำแนกลักษณะแบบฝึกหัดเป็นแบบฝึกหัดด้านการฟังเสียง ความเข้าใจคำศัพท์ การใช้ภาษา การเข้าใจ ประโยคซับซ้อน และการตีความ

### 1.3 การใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนมีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการศึกษา มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของสื่อไว้ดังนี้

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอนเป็นวัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการที่นำมาใช้ประกอบการสอนอย่างมีจุดประสงค์ที่แน่นอน เพื่อช่วยส่งเสริมและจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า

สุปรียา มาลาภาณูจน์ (2528) กล่าวถึงสื่อการสอน หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้สิ่งของ บุคคล สถานที่ แหล่งวิชาการ ตลอดจนเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและยังเป็นสิ่งเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน ค่อยไปอีกด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึง สื่อการสอนว่า คือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ลัดดา สุขปรีดี (2522) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง  
ตัวกลางที่ใช้ในแผนการเรียนการสอน เพื่อทำให้ครูและนักเรียน เข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน  
ได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

สรุปสื่อการเรียน หมายถึง เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยถ่ายทอด  
หรือนำความรู้ หรือประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์อย่างมี  
ประสิทธิภาพ

การใช้สื่อการเรียนของครูให้เหมาะสมกับเนื้อหา เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะ  
สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน แม้สื่อการเรียนจะช่วยให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้ และ เพิ่มความรู้  
ความเข้าใจให้กับนักเรียนก็ตาม สุจริต เพียรชอบ (2523) กล่าวว่า "ครูยังใช้การสอนระบบเดิม  
คือ การใช้ชอล์กกับกระดานดำและใช้หนังสือเรียนของเด็ก เป็นสื่อการเรียน ทำให้ขาดสิ่งจูงใจให้  
นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน เด็กมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นน้อย ขาดการผสมผสาน  
ความรู้ หรือสิ่งที่เรียนเข้าด้วยกัน นับว่าสอดคล้องกับคำขวัญของ พงษ์ ชันชนะนวน (2522) อ้างถึง  
การเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ เบญจามิน บลูม (Bloom) ว่าการสอนที่ทำให้ผู้เรียน มี  
ความเจริญงอกงามทางสติปัญญาจะต้อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักการวิเคราะห์และนำไปใช้ทั้งสอง  
สิ่งนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วย การสอนแบบบรรยาย ที่ให้ผู้ฟัง เพียงแค่รับข้อมูล ลักษณะที่นักเรียนเพียงแต่  
รับฟัง เท่านั้นไม่อาจ กระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความรู้เชิงสร้างสรรค์และวิเคราะห์ได้

จากการศึกษากระบวนการเรียนการสอนภาษาไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า  
มีการพัฒนาขึ้น เป็นลำดับ ทั้งในด้านวิธีการสอนและบทบาทของครู คือ จากการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลาง  
เปลี่ยนมาเป็นการสอนโดยนักเรียน เป็นศูนย์กลาง และ เปลี่ยนจากการใช้กระดานดำและชอล์ก มาใช้  
สื่อการเรียนที่มีความหลากหลาย ดังที่ วิภา วโรตมะวิชาญ (2521) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการ  
เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ตามแนวการสอนความหมายใหม่ดังนี้ คือ เปลี่ยนจากการ  
ที่ครูเป็นผู้ให้ความรู้เพียงฝ่ายเดียว มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก และให้เด็กเรียนรู้  
ด้วยตนเอง และความคิดนี้ก็สอดคล้องกับ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2524) ซึ่งมีความเห็นว่า  
นักเรียนจะต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้มาก ครูอาจารย์จะต้อง เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ช่วย  
ผู้แนะนำนักเรียนและนอกจากนี้ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2518) ได้กล่าวถึงการสอนที่จะ  
ช่วยให้เด็กนักเรียนคิด เป็นนั้น มีข้อสรุปได้ดังนี้คือ การฝึกให้นักเรียนรู้จักถามครู ทำโดยวิธีถาม

นักเรียนด้วยคำถามที่คิดว่า นักเรียนน่าจะถาม ครูต้องใจเย็น รอให้นักเรียนคิดโดยการตั้งประเด็นที่มีลักษณะช่วยๆ ให้นักเรียนคิดและครูไม่ควรเร่งรัดในเรื่องกิจกรรมมารยาท และภาษาที่นักเรียนใช้มากเกินไป เพื่อให้นักเรียนคิดเป็น กล้าคิด แล้วครูจึงกล่อมเกล่าในด้านภาษาวิธีพูดที่สุภาพ มารยาท และกิจรยาอาการในภายหลัง

นอกจากนี้ เกรียง เอี่ยมสกุล (2511) ได้กล่าวไว้ว่า "การสอนที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์ในการสอน เพราะอุปกรณ์การสอนช่วยทั้งครูและนักเรียน ช่วยครูให้พูดน้อยลง เป็นการผ่อนแรง ช่วยนักเรียนที่มีสติปัญญาสูงให้เรียนรู้ และเข้าใจยิ่งขึ้น ช่วยนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำให้สามารถเรียนได้ มีความเข้าใจแจ่มแจ้ง เพราะได้พบกับประสบการณ์หลายอย่าง นอกเหนือจากแบบเรียนและกระดานดำ" เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของสื่อการสอน กรมสามัญศึกษา (2513) ได้สรุปเกี่ยวกับคุณค่าของอุปกรณ์การสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องคุณค่าของโสตทัศนศึกษา กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อการสอนมีคุณค่าหลายประการคือ ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับสภาพความเป็นจริง สามารถทำให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือปรับปรุงทัศนคติของผู้เรียนได้ และยังสามารถจัดปัญหาเรื่องระยะเวลาได้ สามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งที่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะใหญ่โต เกิดไป หรืออยู่ไกลเกินไป

จะเห็นได้ว่า สื่อการเรียนมีความสำคัญและมีประโยชน์มากต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นถ้าครูรู้จักเลือกและจัดหาสื่อการเรียนที่เหมาะสมก็จะช่วยให้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

#### หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อเมื่อผู้สอนรู้จักเลือกและนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งกรมวิชาการ (2522) ได้เสนอแนะ เกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการเรียนดังนี้

1. ครูผู้สอนคำนึงถึงสื่อการสอนที่จะนำมาใช้นั้นให้ข้อเท็จจริงที่จะไม่ทำให้เกิดความคิดรวบยอดผิด ๆ ได้
2. ในด้านเนื้อหาของสื่อการเรียน ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทางการเรียนรู้ เป็นสำคัญ

3. สื่อการเรียนที่นำมาใช้นั้นต้องเหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. ผู้สอนควรตระหนักถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะสื่อการเรียนผู้เรียนควรจะใช้มากกว่าผู้สอน
5. ผู้สอนควรศึกษาคู่มือประกอบการสอนก่อน เพราะคู่มือจะบอกเนื้อหา โดยย่อไว้สำหรับผู้ช่วยสอน
6. ต้องคำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำมาใช้นั้นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิด วิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน
7. ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า สื่อการเรียนนั้น จะช่วยสร้างปัญหาหรือแก้ปัญหาอย่างไร โดยอย่างหนึ่งหรือไม่
8. ต้องรู้จักวิธีเก็บรักษาสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดีและใช้ได้ยาวนานที่สุด

#### ประเภทของสื่อการสอน

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2529) ได้ให้ความเห็นว่า สื่อการสอนที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ สื่อการสอนสำเร็จรูป และสื่อการสอนที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เอง

#### 1. สื่อการสอนสำเร็จรูป

สื่อการสอนสำเร็จรูป ได้แก่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นของจริง ของจำลอง ของตัวอย่าง วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

#### 2. สื่อการสอนที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เอง

สื่อการสอนที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เองนี้ ครูอาจจัดทำขึ้นเองหรือให้นักเรียนร่วมกันทำก็ได้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การจัดทำสมุดภาพ แผนภูมิ รูปภาพที่ตัดเก็บจากหนังสือต่าง ๆ กระดานแผ่นป้ายสำลี กระเป๋านั่ง บัตรคำ อุปกรณ์การเล่น เกมประเภทต่าง ๆ ฯลฯ

#### แหล่งจัดหาสื่อการสอน

ครูควรรู้แหล่งจัดหาสื่อการเรียน เพื่อเป็นการประหยัดเงินและเวลา ซึ่งครูอาจจัดหาสื่อการสอนได้จาก



1. แหล่งวัสดุที่มีอยู่แล้วในโรงเรียน ตามปกติการดำเนินการสอนในโรงเรียน ผู้สอนจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่แล้ว ก็อาจจะพบแหล่งวัสดุที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เช่น เศษวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

2. แหล่งวัสดุที่ได้จากการจัดระบบงานของโรงเรียนเอง บางโรงเรียนอาจจะมีการผลิตวัสดุสำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนและเตรียมพร้อมที่จะช่วยเหลือครูในการจัดหาวัสดุไว้ใช้สอนในชั้นเรียนได้เสมอ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเกิดความคิดริเริ่มเป็นอย่างดี

3. แหล่งวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ ก้อนอิฐ ก้อนหิน ไม้ ไม้ เมล็ดพืชต่าง ๆ วัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เช่น กล้องกระดาษต่าง ๆ ผาขวด กระบอง ตลอดจนแหล่งบริการใกล้เคียง เป็นต้น

4. แหล่งวัสดุที่จะหาได้จากนอกชุมชนหรือท้องถิ่นอื่น ๆ สื่อการเรียนที่จะหาได้จากภายนอกท้องถิ่นนั้น ๆ อาจจะเป็นวัสดุที่ส่วนกลางจัดหามาให้ เช่น แผ่นภาพต่าง ๆ บัตรงาน หนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสืออ่านเพิ่มเติม เพลง เกมต่าง ๆ ฯลฯ

สื่อการเรียนมีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอน เพราะช่วยให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี เกิดการเรียนรู้ที่คงทน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง ดังนั้นผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ และหน่วยงานรับผิดชอบ จึงควรให้ความสนใจในเรื่องนี้ โดยการสนับสนุนให้โรงเรียนต่าง ๆ มีสื่อการเรียนที่จำเป็นอย่างเพียงพอ จัดบริการด้านสื่อการเรียน นิเทศติดตามผลการใช้สื่อการสอน และส่งเสริมให้ครูสามารถจัดหาหรือผลิตสื่อการเรียนและนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

#### 1.4 การวัดและประเมินผล

การประเมินผลมีบทบาทสำคัญ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทุกระดับ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อช่วยปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะการประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษาชั้นมีบทบาท เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในลักษณะดังต่อไปนี้



## 1. การประเมินผลก่อนการเรียนการสอน

การประเมินผลก่อนการเรียนการสอน เป็นการประเมินผล เพื่อดูสภาพความพร้อมหรือพื้นฐานการเรียนรู้อของผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ใหม่ เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน

การประเมินผลก่อน เรียนจะกระทำในตอน เริ่มต้นของการสอน เนื้อหาแต่ละบทหรือแต่ละหน่วยการเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายและแนวทางในการปฏิบัติแยกได้ เป็น 2 ประเด็นคือ

1.1 ประเมิน เพื่อดูว่าผู้เรียน เรียนรู้ เรื่องต่าง ๆ ก่อนที่จะสอนหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้จัดให้แต่ละคนได้ เรียนรู้ไปตามพื้นฐานของเขา ตามระดับความสามารถของเขาเอง ผลจากการประเมินจะทำให้ทราบว่า มีจุดประสงค์ใ้ใ้ที่ผู้เรียนคนใดรู้แล้วหรือยังไม่รู้ ผู้เรียนคนใดบรรลุจุดประสงค์ใดแล้วก็ไม่จำเป็นต้อง เรียนอีก เพราะอาจจะทำให้เกิดความ เบื่อหน่ายลดความสนใจในการเรียนลง ทำให้เสียเวลา ควรใช้เวลานั้นไปเรียนรู้จุดประสงค์อื่น หรือทำอย่างอื่นจะดีกว่า เพื่อจะได้ไม่ต้องเสีย เวลารอคอยคนอื่น ๆ

1.2 ประเมิน เพื่อดูว่า ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนการเรียนหรือไม่ เพียงใด ความพร้อมของภาษาไทยระดับประถมศึกษา หมายถึง ความรู้และทักษะในจุดประสงค์ที่ผู้เรียนจะต้อง มีก่อนการเรียนตามจุดประสงค์ในหน่วยหรือบทที่จะ เรียนต่อไป ซึ่งภาษาไทยระดับนี้ได้กำหนดความรู้ และทักษะดังกล่าว ในจุดประสงค์ของความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นในหลักสูตร และสมุดประจำชั้น ป.02 แล้ว ในการประเมินถ้าทราบว่าผู้เรียนคนใดไม่ผ่านจุดประสงค์ดังกล่าว ก็ควรจัดการสอน ซ่อมเสริมให้บรรลุจุดประสงค์ขั้นก่อน แต่ถ้าผู้เรียนคนใดผ่านจุดประสงค์นั้นแล้วก็ให้ เริ่มเรียน เนื้อหาใหม่ได้เลย

การประเมินผลก่อนการเรียนการสอนจะช่วยให้ทราบ เกี่ยวกับ เรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการ เรียนภาษาไทย เพียงใด
2. ควรจัดผู้เรียนอยู่ในตำแหน่งใดของลำดับชั้นการสอน
3. มีเนื้อหาส่วนใดของการ เรียนภาษาไทยที่ผู้เรียนพร้อมจะ เรียนรู้
4. ในการวางแผนการสอน จะต้อง เริ่มต้นอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสภาพ

ของผู้เรียน

## 2. การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้การสอน

การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้การสอน เป็นการประเมิน เพื่อพัฒนา การเรียนของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของผู้สอน โดยประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ภายหลัง การเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์นั้น

การประเมินผลระหว่างเรียนจะกระทำเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้การสอนตาม จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละจุดประสงค์ก่อนเริ่มการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ถัดไป ซึ่งในทางปฏิบัติ ก็คือการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในคู่มือการสอนภาษาไทยแต่ละบทและ จุดประสงค์การเรียนรู้แบบ ป.02 เพื่อจะได้ทราบว่า การเรียนการสอนหรือผู้เรียนยังบกพร่องใน เรื่องใด หรือจุดประสงค์ใดจะได้ปรับปรุงการสอนหรือจัดการสอนซ่อม เสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จน บรรลุจุดประสงค์นั้นก่อนที่จะเริ่มการเรียนรู้การสอนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ถัดไป

การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้การสอนจะช่วย ให้ความรู้เกี่ยวกับ เรื่อง ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด
2. ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ถึงขั้นตอนใดแล้ว
3. ผู้เรียนยังบกพร่องในจุดประสงค์ใดบ้าง
4. แนวทางในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย
5. ผลการสอนและการใช้วัสดุการเรียน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน
6. แนวทางปรับปรุงวิธีสอน ลำดับชั้นการสอน หรือสื่อการสอนให้เหมาะสม
7. แนวทางปรับปรุงหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร

## 3. การประเมินผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนรู้การสอนในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละปี

การประเมินผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนรู้การสอนในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละปี เป็นการประเมินผล เพื่อดูผลการเรียนโดยส่วนรวมหรือตัดสินผลการเรียน และเพื่อแจ้งผลการเรียน ให้ผู้ปกครองของผู้เรียนทราบ รวมทั้งอาจใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อเลื่อนชั้นของผู้เรียนด้วย

การประเมินผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนรู้การสอนในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละปี จะกระทำในช่วงปลายภาคเรียนหรือปลายปี ซึ่งในทางปฏิบัติ การประเมินผลปลายภาคจะกระทำกับ

ชั้นประถมศึกษาทุกชั้น ยกเว้นปลายภาคเรียนสุดท้ายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 เนื่องจาก ปลายภาคเรียนสุดท้ายของระดับชั้นดังกล่าวนี้ กระทรวงได้กำหนดการสอน เพื่อมาตรฐานโดยระบุ ให้มีการสอบปลายปีซึ่งในระดับชั้นอื่น ๆ ไม่มี การประเมินผลปลายภาคเรียนกำหนดขึ้นเพื่อดูผลการ เรียนโดยส่วนรวม และ เพื่อแจ้งผลการ เรียนให้ผู้ปกครองของผู้เรียนได้ทราบ ส่วนการประเมินผล ปลายปีนอกจาก เพื่อดูผลการ เรียนและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบแล้วยัง ใช้ผลการสอบประกอบการพิจารณา เลื่อนชั้นของผู้เรียนด้วย

การประเมินผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละภาค เรียนหรือแต่ละปี จะช่วยให้ทราบ เกี่ยวกับ เรื่องต่อไปนี้

1. ผลการ เรียน โดยสรุปรวมของแต่ละภาค เรียน
2. ผลการ เรียน โดยสรุปรวมของทั้งปี

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ในการจัดการ เรียนการสอนภาษาไทยระดับ ประถมศึกษา การประเมินผล เข้ามามีบทบาทสำคัญ เกี่ยวข้องอยู่ด้วยทุกชั้นตอน ทั้งก่อนการ เรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ปลายภาคเรียน หรือปลายปี ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้บรรลุถึง เกณฑ์ที่กำหนด ความ เป้าหมายของหลักสูตร เป็นสำคัญ

#### รูปแบบการประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา

การประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา มีจุดหมาย เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้ บรรลุตามจุดประสงค์การ เรียนรู้หรือ เกณฑ์ที่กำหนดตาม เป้าหมายของหลักสูตร เป็นสำคัญ รูปแบบการ ประเมินผลภาษาไทยระดับนี้จึง เป็นตาม แนวของการประเมินผลแบบอิง เกณฑ์

การประเมินผลแบบอิง เกณฑ์ เป็นการตรวจสอบความสามารถในการ เรียนรู้ของผู้เรียน ว่า มีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ถึงระดับ เป้าหมายที่กำหนดไว้เป็น เกณฑ์หรือไม่ เพียงใด ถ้า ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามความสามารถถึง เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็ถือว่าบรรลุเป้าหมาย หรือสามารถบรรลุ (mastery) แล้ว ถ้าตรงกันข้ามก็ถือว่ายังไม่บรรลุเป้าหมาย ต้องใช้เวลาสำหรับการปรับปรุง แก้ไขซ่อม เสริม เพื่อให้บรรลุถึง เกณฑ์ที่กำหนด การประเมินผลแบบอิง เกณฑ์ซึ่ง เป็นการ เปรียบ เทียบ ความสามารถของผู้เรียนกับ เกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการวัดและประเมินผล ภาษาไทยระดับ ประถมศึกษาอยู่ในจุดประสงค์การ เรียนรู้ในหลักสูตร คู่มือการสอนและแบบ ป.02 ซึ่งกำหนดในรูปของ

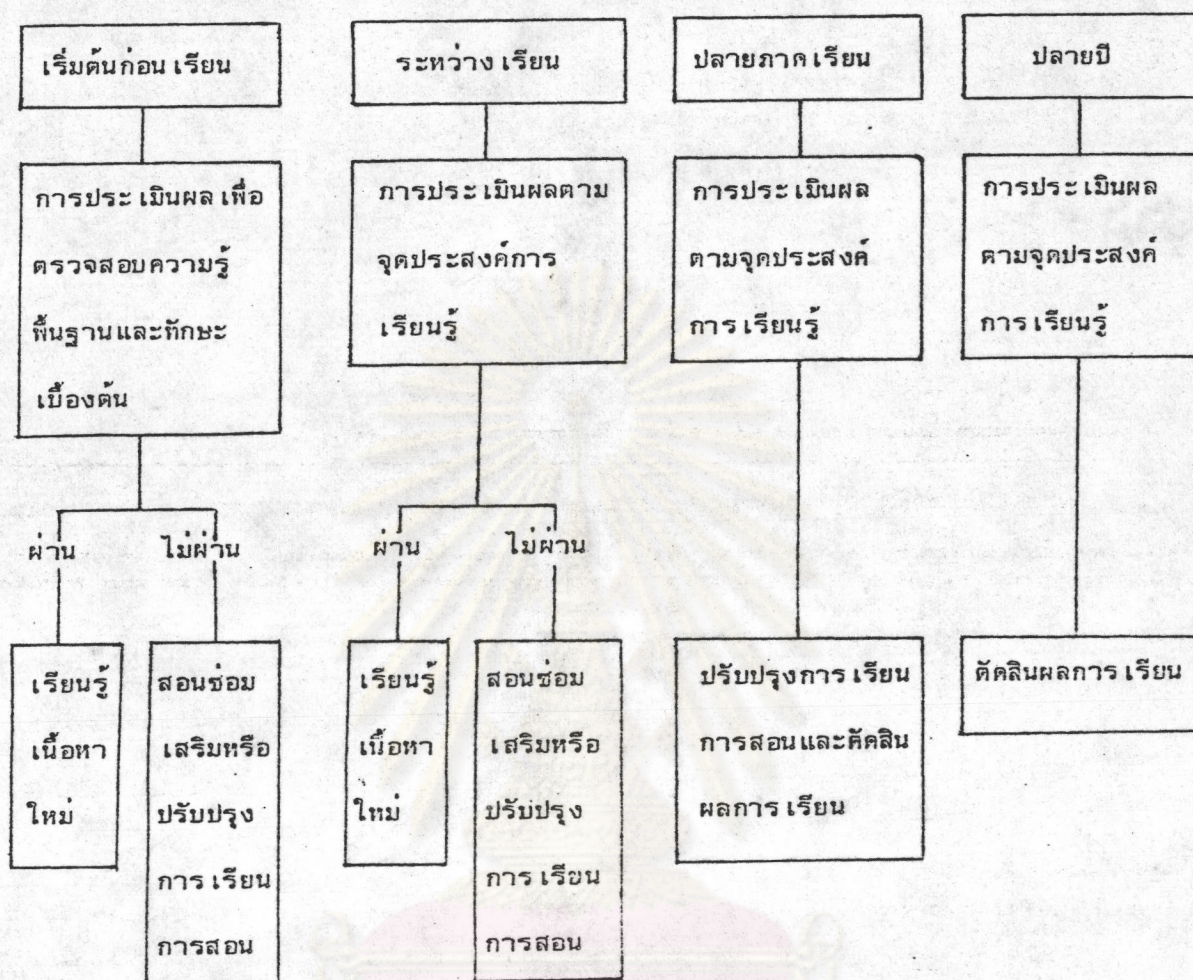
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (behavioral objectives) หรือกลุ่มของพฤติกรรม (domain of behavior) ด้วย เหตุนี้การประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษาจึง เป็นการประเมินผลที่กล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ละคน ในตอนเริ่มต้นก่อนเรียน
2. การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคู่มือการสอนและแบบ ป.02 ก่อนเริ่มการเรียนการสอนในจุดประสงค์ถัดไป
3. การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ภายหลังจากการสอนซ่อมเสริมในกรณี que ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินในข้อ 2
4. การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ปลายภาคเรียนของชั้นประถมศึกษาทุกระดับ ยกเว้นปลายภาคเรียนสุดท้ายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, และ 6
5. การประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ปลายปีของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6

การประเมินผลทั้ง 5 ข้อดังกล่าวนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียนดังกล่าวแล้ว โดยถือการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งด้าน เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ในรูปแบบแผนภูมิดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา



ขั้นตอนในการวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษา

ในการวัดและประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษานั้น เพื่อให้สามารถนำผลจากการวัดและประเมินผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างแท้จริง ผู้ทำหน้าที่วัดและประเมินผลควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด
2. เลือกและเรียงจุดประสงค์ เหล่านั้นตามลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้
3. ศึกษาจุดประสงค์แต่ละจุดประสงค์ เพื่อกำหนดพฤติกรรมและเนื้อหาที่ต้องการวัด

4. เลือกเครื่องมือให้ เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด
5. สร้าง เครื่องมือสำหรับใช้วัด
6. ตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือ
7. ใช้ เครื่องมือวัดในการวัดและประเมินผลแต่ละขั้นตอนของการ เรียนการสอน

ความที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

8. สรุปผลเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการ เรียนการสอนหรือตัดสินการเรียน
9. รายงานผล

#### วิธีวัดและประเมินผลด้านการฟัง

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการฟัง

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรประถมศึกษาระบุความมุ่งหมาย เกี่ยวกับการฟังไว้  
 หอสรุปได้ว่า ให้มีพัฒนาการทางภาษาในด้านการฟัง ให้มีทักษะในการฟัง ตลอดจนให้สามารถใช้  
 ภาษาด้านการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการฟัง

พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการฟัง มีทั้งพฤติกรรม  
 การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย

#### เครื่องมือวัดและประเมินผลด้านการฟัง

เครื่องมือวัดและประเมินผลด้านนี้มีข้อสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ  
 การสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดอันดับคุณภาพ

#### วิธีวัดและประเมินผลด้านการพูด

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพูด

จุดประสงค์ดังกล่าวที่ระบุความมุ่งหมาย เกี่ยวกับการพูดไว้ว่า ให้มีพัฒนาการทาง  
 ภาษาด้านการพูด มีทักษะในการพูด ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพและ  
 สัมฤทธิ์ผล

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการพูด

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการพูด ส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมการณ์ด้านทักษะพิสัย เพราะการพูดในพฤติกรรมการณ์ที่ต้องแสดงหรือกระทำออกมาให้เห็น อย่างไรก็ตามในการพูดนั้นก็ต้องอาศัยกระบวนการสังเคราะห์ของสมอง เพราะผู้เรียนจะต้องนำความรู้ความสามารถหลายอย่างมาผสมผสานกัน เช่น จะต้องรู้จักคำมากพอ สามารถจัดลำดับคำเข้าเป็นประโยค และเรียบเรียงเป็นข้อความ ตลอดจนสามารถจัดระเบียบความรู้ความคิดให้แสดงออกมาในลักษณะที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ได้ตามที่ต้องการ ดังนั้นจึงถือว่าพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการพูดสามารถวัดโดย เครื่องมือวัดพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยประกอบด้วยได้

#### เครื่องมือวัดและประเมินผลด้านการพูด

เครื่องมือวัดและประเมินผลด้านนี้มี การให้ปฏิบัติจริง และการจัดอันดับคุณภาพการสังเกต แบบสำรวจรายการ และข้อสอบ

#### วิธีวัดและประเมินผลด้านการอ่าน

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน จุดประสงค์ดังกล่าวนี้ได้ระบุความมุ่งหมายเกี่ยวกับการอ่านได้ว่า ให้มีพัฒนาการทางภาษาในด้านการอ่าน มีทักษะในการอ่าน สามารถใช้ภาษาด้านการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่าน

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการอ่าน

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการอ่าน มีทั้งพฤติกรรมการณ์ด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย

#### เครื่องมือวัดและประเมินผลด้านการอ่าน

เครื่องมือวัดและประเมินผลด้านนี้มีข้อสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ การให้ปฏิบัติจริง การสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดอันดับคุณภาพ



### วิธีวัด และ ประเมินผลด้านการเขียน

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเขียน จุดประสงค์ดังกล่าวนี้ระบุความมุ่งหมาย เกี่ยวกับการเขียนไว้ว่า ให้มีพัฒนาการทาง ภาษาด้านการเขียน ให้มีทักษะในการเขียน ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

พฤติกรรมการณ์ เรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการเขียน

พฤติกรรมการณ์ เรียนรู้ที่ปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการเขียน ส่วนใหญ่ เป็นพฤติกรรมการณ์ด้านทักษะพิสัย เพราะการเขียน เป็นพฤติกรรมการณ์ที่สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้อย่างไร ก็ตามพฤติกรรมการณ์ด้านนี้ เป็นกระบวนการสั่ง เเคราะห์ของสมอง เช่นเดียวกับการพูด เพราะผู้เรียนจะต้อง นำความรู้ความสามารถหลายชนิดมาผสมผสานกัน เช่น จะต้องมีความรู้ในเรื่องคำต้องรู้จักคำมากพอ สามารถใช้คำได้ถูกต้องตรงตามความหมาย รู้จักนำคำต่าง ๆ มาประกอบ เป็นประโยคได้เหมาะสม สามารถนำประโยคมา เรียบเรียง เป็นข้อความที่ยาวขึ้น รู้จักลำดับข้อความ จัดระเบียบความ รู้ ความคิด ให้ออกมาในลักษณะที่ถูกต้อง เหมาะสม สามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านรับรู้ได้ตามที่ต้องการ ดังนั้นจึงสามารถวัดด้านการเขียนด้วย เครื่องมือวัดพฤติกรรมการณ์ เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ซึ่งถือว่าเป็น การวัดพฤติกรรมการณ์ทางอ้อมได้ด้วย

### เครื่องมือวัดและ ประเมินผลด้านการเขียน

เครื่องมือวัดและ ประเมินผลด้านนี้มีการให้ปฏิบัติจริง การจัดอันดับคุณภาพ การ สังเกต แบบสำรวจรายการและข้อสอบ

#### 1.5 การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

กิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอก เหนือไปจากกิจกรรมในหลักสูตร กิจกรรมประเภทนี้จะไม่มีการบังคับให้นักเรียนทุกคน เข้าร่วม แต่เป็นการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ เลือก เข้าร่วมในกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของ นักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้ง เป็นการช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากการ เรียนในห้องเรียนอีกด้วย ซึ่งกิจกรรม เสริมหลักสูตรนี้จะมีครู เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นไปโดยถูกต้อง เหมาะสม จึงให้สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการยึดหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต้อง เป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาลในการดำเนินงาน
2. จะต้อง เป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

3. จะต้อง เป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
4. จะต้อง เป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
5. การจัดกิจกรรมจะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
6. การจัดกิจกรรมใด ๆ จะต้อง มีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม

โครงการและระเบียบข้อบังคับนั้นจะต้อง เป็นของ โรงเรียน

7. นักเรียนจะต้อง เข้าร่วมกิจกรรมบังคับอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ อย่างน้อย 1 กิจกรรม
8. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ในโรงเรียน เข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
9. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้อง เป็นบุคคลที่อยู่ปัจจุบันในสถานศึกษานั้น ๆ เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

นั้น ๆ

10. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ

11. การจัดกรรมใด ๆ ให้โรงเรียนควบคุม เรื่องการรับ-จ่ายเงิน หรือพัสดุ สิ่งของอื่น ๆ ให้ เป็นไปตามระเบียบประหยัด เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

12. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่า กิจกรรมใด ๆ มีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้สถานศึกษาล้างเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสีย

วิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่ต้องอาศัยการฝึกทักษะ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงต้องมีการจัดทั้งทางด้านการใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี ซึ่ง สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2523) ได้เสนอแนะกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยที่อาจจัดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งจะ

จัดเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่าง หรือจะจัดขึ้น เป็นกิจกรรมของชุมนุมภาษาไทยก็ได้ กิจกรรมที่น่าสนใจ มีดังต่อไปนี้คือ

1. การฝึกเล่าเรื่อง เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ ปรากฏา หรือบรรยายต่าง ๆ โดยมีครูหรือวิทยากร เป็นผู้ช่วยฝึก มีสถานที่หรืออุปกรณ์ในการฝึก เช่น เทปบันทึกเสียง
2. จัดประกวดเล่าเรื่อง เล่านิทาน หรือการเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ตามโอกาสอันควร
3. จัดการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ ข่าว เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ
4. อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ ที่สมาชิกได้อ่านมาก
5. จัดบริการแลกเปลี่ยนหนังสืออัน เป็นหมู่มวลชนสมาชิก
6. การจัดทำบรรณนิทัศน์ (book review) หรือบรรณนิทัศน์สังเขป (annotation) สำหรับหมู่มวลชนสมาชิกหรือช่วยบรรณารักษ์ของโรงเรียนจัดบรรณนิทัศน์ไว้หน้าห้องสมุด เป็นการแนะนำหนังสือหรือเชิญชวนให้นักเรียนทั่ว ๆ ไป สนใจในการอ่านหนังสือมากขึ้น
7. จัดกิจกรรมอาสาสมัครให้สมาชิกไปเล่านิทาน เล่าเรื่อง หรืออ่านหนังสือให้นักเรียนในโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมหรือในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าฟัง
8. ฝึกพูดสาธารณะ เช่น การปรากฏา การพูดจูงใจ เ้าใจ การพูดเพื่อความบันเทิง
9. การจัดโต๊ะวิภาติ ยอวาติ ระหว่างชั้น ระหว่างคณะ หรือระหว่างโรงเรียน
10. ฝึกอภิปรายแบบต่าง ๆ เช่น การอภิปรายเป็นคณะ (Panel discussion) การปรากฏาหมู่ (Symposium) การอภิปรายซักถาม (Colloquy) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion)
11. เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย สนทนา หรือตอบคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาไทย หรือในเรื่องอื่นใดที่สมาชิกมีความสนใจ
12. พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ไปฟังการบรรยาย การอภิปราย หรือการจัดนิทรรศการที่สถานอื่น ๆ จัดขึ้น
13. ฝึกเป็นโฆษกวิทยุ โทรทัศน์ อ่านข่าว ประกาศ หรือฝึกการเป็นพิธีกรในโอกาสต่าง ๆ

14. จัดการแข่งขันประกวดคำยาก การทำพจนานุกรมรวบรวมคำศัพท์ยากหรือคำที่นักเรียนมักจะสะกดผิด หรืออ่านผิดเสมอ ๆ
15. รวบรวมทำบัญชีคำราชาศัพท์ที่ควรทราบ
16. รวบรวมข่าวหรือบทความที่น่าสนใจ เสนอบ้างประกาศของห้องเรียนของโรงเรียน
17. เขียนข่าว บทความ หรือเรื่องสั้น เสนอบนป้ายประกาศ
18. จัดประกวดเรียงความ เรื่องสั้น หรือจดหมาย
19. จัดสัปดาห์แห่งการเขียนเรียงความ เรื่องสั้น บทความ หรือจดหมาย มีนทรศการ การประกวด การเสนอผลงานนักเรียนที่ดีเด่น เพื่อช่วยให้สมาชิกมีความสนใจในการเขียนเพิ่มขึ้น
20. ทำสมุดภาพ สมุดคำคม สมุดรวบรวมคำประพันธ์ จดหมาย เทว การบันทึกประจำวัน และอื่น ๆ
21. ทำสมุดรวบรวมคำพังเพย สุภาษิต หรือสำนวนไทยที่ควรทราบ
22. จัดการแสดงบทบาท ทำทางหรือแสดงละครที่เกี่ยวกับคำพังเพย สุภาษิต หรือสำนวนไทยต่าง ๆ
23. จัดรายการทนายปัญหาจากสุภาษิต สำนวนหรือคำพังเพยหรือสำนวนไทยต่าง ๆ
24. รวบรวมศัพท์หมวดคือ คำคำเดียวแต่มีคำศัพท์ที่ใช้หลายคำ เช่น ร้าง ม้า นาง น้ำ ดอกไม้ และอื่น ๆ
25. นำหนังสือพิมพ์ประจำวันหรือหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน จะเป็นรายวันรายปักษ์ หรือรายเดือนก็ได้
26. ฝึกแต่งละคร และแสดงละคร จะปั้นละครวิทยุ หรือการแสดงละครบนเวทีก็ได้
27. ศึกษารวบรวมคำภาษาต่างประเทศที่ใช้อยู่ในภาษาไทย
28. ศึกษารวบรวมภาษาถิ่น นิยาย นิทานประจำถิ่น และเพลงกล่อมเด็กต่าง ๆ
29. การถ่ายปริศนาจากภาพหรือภาพหนึ่ง

30. จัดรายการตอบปัญหาภาษาไทยที่น่าสนใจ
31. หากทางโรงเรียนมีระบบการกระจายเสียงก็ควรจัดให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันรับผิดชอบ จัดรายการกระจายเสียงของโรงเรียนเสนอว่า บทความ ประกาศของโรงเรียน เพลงไทยเดิม การอ่านทำนองเสนาะ ในระหว่างหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน
32. จัดรายการสนทนา อภิปราย และแสดงละครของโรงเรียนทางวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์
33. แต่งและประกวดแต่งคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ
34. จัดรายการโต้กลอนสด โต้สัทวา ระหว่างชั้น
35. ประดิษฐ์หุ่นซึ่งตัวเป็นคน หรือสัตว์ก็ได้ เป็นหุ่นที่ใช้มือ หรือหุ่นที่ใช้ชัก และฝึกเล่าเรื่อง เล่านิทาน โดยใช้หุ่นประกอบ

#### ฯลฯ

เมื่อมีกิจกรรม เสริมหลักสูตรแล้ว ครูควรจะมีการวัดและประเมินผล เพื่อให้ทราบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นนั้น มีข้อดีหรือข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงเล็กน้อยเพียงใด สุจริต เพียรชอบ และ สบายใจ อินทรมพริ้ง (2523) ได้เสนอแนะวิธีการประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยว่า ควรมีหลักการและวิธีการประเมินดังต่อไปนี้

1. ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยควรจะมีการประเมินภาคละ 1 ครั้ง เพื่อดูว่ากิจกรรมที่จัดได้ผลมากน้อยเพียงใด กิจกรรมใดควรจัดต่อไป กิจกรรมใดควรปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นการจัดนิทรรศการ การแสดงละคร การจัดสัปดาห์แห่งวรรณคดี หรือกิจกรรมอย่างใดก็ตาม ควรมีการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น เป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรมเฉพาะอย่าง
3. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และสมาชิก ควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยทั่วถึงกัน
4. การประเมินผลการวัดกิจกรรมการจัดหลายด้าน ๆ ทั้งในด้านคุณค่าของกิจกรรม วัตถุประสงค์ในการจัด ความสะดวก อาคารสถานที่อุปกรณ์ ระยะเวลาที่จัด ความกีดเห็น สมาชิกที่มีต่อกิจกรรมนั้น ๆ การบริหารกิจกรรมและอื่น ๆ

5. หากเป็นไปได้ น่าที่จะศึกษา เปรียบเทียบดูว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตรภาษาไทย มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างไปจากผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

6. วิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรภาษาไทย อาจทำได้หลาย วิธีดังนี้คือ

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ดูจากผลงานที่ปรากฏขึ้นจากการจัดกิจกรรมของนักเรียน
3. ให้นักคที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนตอบแบบประเมินกิจกรรม และนักเรียนร่วมกันจัดทำขึ้น

นอกจากองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย เป็นภาษาที่สองให้แก่ นักเรียนชาวเล เช่น ลักษณะของนักเรียน ลักษณะสภาพแวดล้อม และผู้ปกครอง เป็นต้น

1.6 องค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษา ในหมู่บ้านชาวเล

#### 1.6.1 นักเรียน

ลักษณะของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ และตัวเด็กเองนับว่ามี ส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางการฟัง พูด อ่าน และเขียน แม้ว่าเด็กแต่ละคนจะได้รับการฝึก ทักษะต่าง ๆ อย่างเดียวกัน แต่ผลของการฝึกจะแตกต่างกันออกไป สาเหตุที่เป็น เช่นนี้ก็เพราะ ลักษณะของนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

##### 1. สภาพทางกาย

ถ้าเด็กมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีความผิดปกติของอวัยวะต่าง ๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการฝึกทักษะทั้งสี่ เด็กก็จะสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ไปได้อย่างราบรื่น ไม่มีปัญหาที่จะ เป็นอุปสรรคก่อให้เกิดความอับอาย หรือความไม่มั่นใจในตนเองด้วย เหตุนี้ก็จะ ส่งเสริมให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยได้ และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ก็จะเป็นไป ได้อย่างรวดเร็ว

ในทางกลับกันถ้าเด็กคนใดมีความบกพร่องทางร่างกาย ไม่ว่าจะ เป็นลุ่มใดก็ตาม ก็จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็ก เพราะเด็กจะเกิด ความรู้สึกอับอายในความผิดปกติของตน นอกจากอวัยวะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเรียนภาษาไทย เช่น หู ตา มือ และอวัยวะในการออกเสียงแล้ว สภาพทางกายอื่น ๆ ก็ยังมีผลในการเรียนของ เด็กอีกด้วย เช่น เด็ก สุขภาพไม่แข็งแรง เป็นโรคขาดอาหาร เป็นต้น จากผลการวิจัยของ ละเอียด กิตติยานันท์ (2529) เรื่อง "สภาพความเป็นอยู่และความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล" ในด้านสุขภาพของนักเรียนชาวเล พบว่า นักเรียนชาวเลส่วนใหญ่ เป็นโรคผิวหนัง เช่น กลากเกลื้อน ซึ่งโรคดังกล่าวของนักเรียนทำให้ถูกเพื่อนในโรงเรียน รวมทั้ง ครุฑรังเกียจเด็ก จนทำให้เด็กมีความรู้สึกว่า ตนเป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ จึงทำให้ไม่อยากมา โรงเรียน นอกจากนี้เด็กชาวเลส่วนใหญ่เป็นโรคพยาธิ และโรคท้องร่วง ทั้งนี้เพราะเด็กชาวเลมี วิธีการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น บริโภคอาหารด้วยมือที่ไม่สะอาด มีขี้ เล็บคั่วและสกปรก กินและเล่นบนพื้นทรายโดยไม่สวมเสื้อผ้า ดังนั้นโอกาสที่ทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายมีมาก

2. เชื้อชาติ เชื้อชาติของเด็กจัดว่ามีความสำคัญต่อพัฒนาทักษะในการ เรียนภาษาของเด็ก โดยเฉพาะทักษะการพูดของเด็ก ทั้งนี้เพราะแต่ละชาติ แต่ละเผ่ามีภาษาพูด เป็นของตนเอง ดังนั้นเด็กที่ต้องใช้ภาษาสองภาษาในขณะ เดียวกันอาจจะเกิดปัญหาในการเรียนรู้ ภาษาและเกิดความสับสนในการใช้ภาษาขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจกับคำศัพท์ บางคำ ที่นำมาใช้อย่างหนึ่งที่โรงเรียน ใช้อีกอย่างหนึ่งที่เป็นปัญหาที่เห็นได้ชัด ได้แก่ เด็กซึ่งใช้ ภาษาถิ่น เช่น เด็กชาวเล การออกส่งเสียงคำบางคำในภาษาโดยไม่ชัด และบางคนพูดภาษาไทย ไม่ได้เลย ที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวเลจะมีภาษาพูด เป็นของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยในด้าน โครงสร้างและระบบเสียง ภาษาชาวเลเรียกว่า ภาษาอุรุลลาไว (Uroklawoi) อมร ทวีศักดิ์ (2529) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาษาชาวเล และได้อธิบายลักษณะภาษาชาวเลว่า ภาษาชาวเล เป็นภาษาหนึ่งในตระกูลภาษามาลายโพลีเนเซียน มีความคล้ายคลึงกับภาษามาลายูมาตฐานมาก ในด้านเสียง แต่ก็มี ความแตกต่างกันบ้างในด้านไวยากรณ์ และมีความคล้ายคลึงกับภาษามลายูใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เช่นกัน อาจจะกล่าวได้ว่า ภาษาชาวเลมี เป็นภาษาที่ภาษาน้อง กับภาษามาลายูก็ได้ (ดูรายละเอียดโครงสร้างภาษาชาวเลในภาคผนวก

ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ

ลักษณะของสภาพแวดล้อมอัน เป็นผลต่อความสามารถในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมตัวนักเรียน ตั้งแต่แรกเกิดถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งหล่อหลอมบุคลิกลักษณะของบุคคล สภาพแวดล้อมเหล่านี้ประกอบด้วย

1. สภาพภาษาที่ใช้ที่บ้าน การใช้ภาษาในบ้านของเด็ก เป็นผลต่อพื้นฐานทางภาษาของเด็กซึ่ง เป็นปัจจัยสำคัญของการฟังและการพูด ถ้าบุคคลในครอบครัวพูดภาษาอื่น ๆ เมื่อเด็กมาโรงเรียน เด็กจะได้ฟังภาษาที่ต่างไปจากที่เคยได้ยินซึ่ง เป็นผลต่อความสามารถในการรับรู้ของเด็ก เด็กที่ใช้ภาษาไทยถิ่นที่บ้านก็จะมีลักษณะปัญหาเดียวกันคือ เมื่อมาโรงเรียน เด็กจะได้ฟังภาษาที่แตกต่างไปจากที่บ้าน ทำให้เกิดข้อขัดแย้งกันในการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่ได้ฟัง ซึ่งจะมีผลต่อพื้นฐานการฟังของเด็ก จากการวิจัยของ ละเอียค กิตติยานันท์ (2529) พบว่า "ชาวเลทั้ง เด็กและผู้ใหญ่นิยมใช้ภาษาพูดของตนเอง (ตัวอย่างภาษาพูดของชาวเลได้จากภาคผนวก ค) โดยเฉพาะ เมื่อพบคนแปลกหน้าชาวเลจะไม่ยอมพูดภาษาอื่นเลย แม้แต่ภาษาไทยภาคใต้ ซึ่งชาวเลเกือบทุกคนพูดได้ แต่ไม่ยอมพูดสำหรับภาษาไทยกลางนั้นมีชาวเลบางคนพูดได้เช่นกัน แต่จะหาที่พูดได้อย่างชัดเจนนั้นยากมาก"

2. ความแตกต่างกันระหว่างฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละครอบครัว ย่อมมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูงมักได้ เปรียบ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะเห็นได้ว่าครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดีก็ย่อมหาสิ่งอำนวยความสะดวกมาให้ได้มากมาย เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูงมักมี โอกาสที่จะได้รับประสบการณ์จากสิ่งต่าง ๆ มีโอกาสได้เรียนรู้จากเครื่อง เล่นชนิดต่าง ๆ ได้อ่านหนังสือที่มีสาระประโยชน์ตามที่ผู้ปกครองจัดหาให้ ผิดกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ ที่พ่อแม่ผู้ปกครองหาเงินมาอย่างชีพ เด็กจึงพลาดโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของตน

นอกจากนี้จากงานวิจัยของ ละเอียค กิตติยานันท์ (2529) พบว่า ชาวเลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยการจับปลาในทะเลทราย มีรายได้ประมาณครอบครัวละ 1,000-2,200 บาทต่อเดือน จากสภาพเช่นนี้จึงทำให้ชาวเลอยู่ในฐานะที่ยากจน คั้งที่ เขมชาติ เทพไชย



(2528) ได้กล่าวสรุปถึงชาวเลไว้ว่า ในปัจจุบันนี้ชาวเลยังคงดำรงชีวิตโดยการหาปลาและหาหอยในทะเลเป็นหลัก และมีฐานะยากจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ อร กิ่งแก้ว (2522) ได้อธิบายไว้ว่าชาวเลมีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจน และแร้นแค้น ซึ่งผลการวิจัยของ ละเอียด กิตติยานันท์ พบว่าสาเหตุที่เป็น เช่นนี้ก็เพราะว่าในครอบครัวชาวเลมีผู้ประกอบอาชีพที่มีรายได้หลักเพียงคนเดียว คือ หัวหน้าครอบครัว นอกจากนี้ก็มีสาเหตุอื่น ๆ อีก เช่น อุบัติเหตุที่เกิดจากสภาพลมฟ้าอากาศ ระดับการศึกษาของชาวเล เป็นต้น

### 1.6.2 ผู้ปกครอง

การจัดการศึกษาของไทย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาในปัจจุบัน สอดคล้องกับทัศนะของ จอห์น ดิวอี้ ที่มองเห็นการศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของตนเอง และสังคม การศึกษาจะสร้างค่านิยมและแบบแผนของสังคมขึ้นใหม่ กระบวนการเรียนการสอน ยึดเด็กเป็นจุดศูนย์กลาง (child center) มีวิธีการเรียนด้วยการปฏิบัติด้วยตนเอง (learning by doing) เน้นทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติและที่สำคัญที่สุด คือ การสนับสนุนการนำบุคลากรภายนอกโรงเรียนหรือผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตามความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ประการหนึ่งมุ่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษา โดยเฉพาะผู้ปกครองที่จะต้อง เข้ามามีส่วนร่วมให้ความสำคัญต่อการศึกษาของบุตรหลานของตนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะผู้ปกครองจะต้อง เป็นผู้ที่ได้รับผลของการเรียนของเด็กในความปกครอง ดังที่ ก่อ สวัสดิ์พานิช (2522) ได้กล่าวว่า "ผู้ปกครองนั้น เป็นบุคคลซึ่งได้รับผลการเล่าเรียนของเด็กในโรงเรียน ถึงแม้จะไม่มีควมรับผิดชอบในกิจกรรมของโรงเรียน เต็มที่ก็ตาม แต่ผลของการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนมักจะตกไปอยู่กับผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึง เป็นผู้รับผิดชอบและรับผิดชอบต่อ กิจกรรมของโรงเรียนในขั้นสุดท้าย"

### ผู้ปกครองกับการพัฒนาการศึกษา

การพัฒนาการศึกษาเป็นงานที่ยากลำบาก เป็นการพัฒนาคนเพื่อสร้างอนาคตของชาติ ผู้ที่ต้องรับภาระหนักอีกคนหนึ่งคือ ครู ครูได้รับภาระอันสำคัญที่สุดคือ การพัฒนาคน เพราะว่าจะได้เห็นผลต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานและความร่วมมือร่วมใจกับหลายฝ่ายกล่าวคือ

ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังที่ ก่อ สวัสดิทานิช (2522) ได้กล่าวว่า "โรงเรียนจะได้ดีต้องอาศัยครู อาศัยผู้ปกครอง ก่อให้เกิดความดี ความเจริญ ไม่มีโรงเรียนไหนเจริญได้โดยไม่มีการทำงานเพ่งกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์ของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น

จุดเริ่มต้นของความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน ก่อ สวัสดิทานิช (2522) มีความเห็นสอดคล้องกับ สมาน แสงมะลิ (2518) ควรเริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียนในรอบปีนั้น ๆ โดยผู้บริหารโรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครองร่วมกับบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อวางแผนการศึกษากำหนดนโยบายการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องซักซ้อมความเข้าใจกันก่อนในวันเปิดเรียนในต้นปีการศึกษานั้น ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทราบว่า โรงเรียนมีทิศทางทางการดำเนินงานไปอย่างไร โรงเรียนจำเป็นต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตอบสนองนโยบายและแผนงานที่วางไว้ร่วมกัน

การจัดกิจกรรมพิเศษไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดงานโรงเรียนหรือกิจกรรมทางศาสนา และวันสำคัญของชาติ และกระบวนการทางการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญทางการศึกษา ต้องอาศัยการสนับสนุนทั้งแรงงานและทุนทรัพย์ จึงจะช่วยให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเชิญให้ผู้ปกครอง เข้าร่วมในกิจกรรมหลายอย่างของโรงเรียนจะทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือจากเขา เช่น การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ การจัดงานประจำปี กิจกรรมนักเรียน บริการห้องสมุดและอื่น ๆ การดำเนินงานของโรงเรียนควรยึดความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้ปกครอง เป็นสำคัญ ดังที่ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2515) ณรงค์ พุทธิเทวิน (2524) และ ศิริรัตน์ วัชรระ (2517) ได้ให้ทัศนะที่สอดคล้องกันว่า บ้านและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาทั้งสองฝ่ายจะต้องร่วมมือกันขจัดปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการศึกษาของเด็กในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ บัณฑิตการลงโทษ การรักษาระเบียบวินัย การส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการเรียนการสอน การเลือกเรียนวิชา เพราะการแก้ปัญหาที่เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล โดยที่อาศัยข้อมูลเกี่ยวกับเด็กจากทั้งสองฝ่าย จะช่วยให้การตัดสินใจในการแก้ปัญหา เป็นไปอย่างถูกต้องและได้ผลดียิ่งขึ้น



### 1.6.3 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน

สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนอาจจะเป็นส่วนที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ หรืออาจเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ไปในทางที่เหมาะสมที่ควรก็ได้ ทั้งที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และ เจตคติของครูผู้สอน ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ของเด็กกับเพื่อน ๆ

1. การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษานั้น โรงเรียนจะต้องถือเป็นนโยบายที่จะปฏิบัติมิใช่ปล่อย เป็นภาระหน้าที่ของครูแต่ละคนที่จะจัดกันเอง การที่โรงเรียนมีโครงการสำหรับการพัฒนาทางภาษาให้เด็กก็ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ กว้างขึ้น เกิดความสนใจในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น

2. เจตคติของครู การเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาจัดได้ว่าเป็นรากฐานอันสำคัญแก่เด็ก ดังนั้นบทบาทของครูที่มีต่อเด็กจึง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เรียนตามความสามารถของแต่ละคน ถ้าหากครูคนใดมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู ก็ย่อมส่งเสริมให้เด็กได้รับความเอาใจใส่ การที่ครูแสดงความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเด็กส่งเสริมให้เด็กมีกำลังใจในด้านต่าง ๆ ทำให้เด็กกล้าและมั่นใจในการแสดงออก เด็กก็จะมีพัฒนาการทางภาษาไปได้ดี แต่ถ้าหากครูคนใดมีเจตคติที่ไม่ดีต่ออาชีพครู ขาดการเอาใจใส่ดูแลเด็กเท่าที่ควรบ้าง ใช้อารมณ์ในการปกครองเด็กบ้าง ทำให้หวัดด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ย่อมเกิดผลเสีย และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก เด็กไม่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน หรือต่อครู ฯลฯ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การสอนของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษานั้น เด็กควรได้รับประสบการณ์ตรง เพื่อให้เขาสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดี จากการทำมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ในกิจกรรมต่าง ๆ และยังมีโอกาสฝึกฝนตนเองได้มากขึ้น แต่ถ้าครูบางคนมีวิธีสอนที่ไม่เหมาะสม ไม่จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษา ก็ย่อมทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาเท่าที่ควร เด็กก็จะรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนการสอนของครู เพราะการเรียนการสอนแต่ละครั้ง เด็กได้แต่ฟังครูอธิบาย และจับตามองที่ครูบอก เด็กจะขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

4. เพื่อน การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่โรงเรียน โดยการเล่นกัน พูดคุยกัน ทำให้เด็กมีโอกาสนที่จะถ่ายถอดคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เด็กได้ใช้สื่อภาษาซึ่งกันและกัน เพื่อน จึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก และเนื่องจากเด็กแต่ละคนที่มาอยู่ที่โรงเรียน นั้นต่างก็มีพื้นฐานทางครอบครัวต่างกัน บางครั้งเด็กอาจนำคำหยาบคายมาพูดกับเพื่อน ๆ บ้าง นำภาษาแสลงมาใช้บ้าง ฯลฯ เมื่อเด็ก 2 กลุ่มรวมกัน ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ๆ ก็ย่อมมีในกลุ่มของเด็ก

#### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บังอร พุ่มสะอาด (2522) ได้วิจัยความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการ ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของครูทุกสังกัดในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวน 542 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรพอสมควร และ ครูมีความเห็นว่าวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ยากเกินความสามารถของเด็ก ครูไม่สามารถปฏิบัติได้ เวลา เรียนมีน้อยไม่สามารถสอนได้ทัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการสอนตามหลักสูตรใหม่นั้น ครูส่วน ใหญ่เห็นด้วยกับหลักการในเรื่องให้เด็กคิด เป็นการสอนภาษาไทย ตามแบบเรียนทำให้เด็กอ่านได้เร็ว กว่าแบบเก่า การตัดสินใจผลการเรียนตามหลักสูตรใหม่ทำให้เด็กอ่อนทางวิชาการ

สุวัฒน์ โลภภาพล (2522) ได้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้แผนการสอนวิชาภาษาไทยของ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาอีสาน จำนวน 112 คน และครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาเขมร จำนวน 109 คน จากโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมสามัญศึกษา และเทศบาล สรุปผลการวิจัยว่า ครูมีปัญหาในเรื่อง จำนวนแผนหนังสือเรียนมากเกินไป เนื้อหาและจำนวนคำใหม่มีมากเกินไป กิจกรรมที่กำหนดไม่ สามารถปฏิบัติได้ทั้งหมด สื่อการเรียนจัดหาได้ยาก ครูต้องการคำแนะนำช่วยเหลือด้านสื่อการเรียน ามาก

ศิริวรรณ ศิไพบุลย์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 2 พบว่า สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมใน ท้องถิ่น ตลอดจนภาษาถิ่นหรือภาษาพื้น เมืองของนักเรียน เป็นปัญหาในการสอนค่อนข้างมากทุกจังหวัด

สำนักงานศึกษาธิการ เขต 2 ยะลา (2519) ได้ทำการวิจัยการวิจัยการสอนภาษาไทยแก่ผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ พบว่า เขตการศึกษา 2 มีปัญหามากที่สุด มีปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร็ว 2 ประการคือ

1. ปัญหาภาษาถิ่น เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในชั้นต้น ๆ เนื่องจากนักเรียนส่วนมากเป็นชาวอิสลามใช้ภาษายาวี เป็นภาษาในครอบครัวและชุมชน ไม่คุ้นสัดท่าในการพูดภาษากลาง หรือบางคนอาจจะฟังหรือพูดภาษาไทยไม่ได้เลย จึงจำเป็นต้องสอนภาษาไทยในด้านการพูดและฟังเสียก่อน จึงจะสอนวิชาการด้านอื่น ๆ ได้

2. ปัญหานักเรียนขาดแคลนเสื้อผ้า อุปกรณ์การศึกษาและอาหารกลางวัน เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะนักเรียนขาดความพร้อมที่จะเรียนและสุขภาพร่างกายของนักเรียนไม่แข็งแรงขาดความสดชื่นกระปรี้กระเปร่าสมองเฉื่อยชาลง

สำนักงานศึกษาธิการเขต 11 (2518) ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของครู ในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาถิ่นใน เขตจังหวัดบุรีรัมย์, สุรินทร์ ศรีสะเกษ ว่าภาระการทำงานของครูในโรงเรียนที่มีปัญหาทางภาษามีมากกว่าปกติ เพราะต้องสอนเด็กที่ไม่พูดภาษาไทย เหล่านั้นให้มีผลสัมฤทธิ์ เช่น เด็กทั่วไป

พิเชฐ อนุกุล (2518) ได้ทำการศึกษาปัญหา และอุปสรรคของครูในการสอนภาษาไทยชั้นเด็กเริ่มเรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ในจังหวัดยะลาพบว่า

1. ครูไม่ได้รับการฝึกฝนเพื่อเป็นครูสอนภาษาไทยชั้นเด็กเริ่มเรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ โดยเฉพาะ

2. ครูไม่มีความรู้ภาษามลายู ฟังไม่เข้าใจ พูดไม่ได้
3. ครูไม่รู้ลักษณะภาษาไทยที่จะ เป็นปัญหาสำหรับเด็กมุสลิม
4. ครูไม่รู้จิตวิทยาเกี่ยวกับภาษาที่สอง
5. ครูไม่รู้หลักและทฤษฎีการสอนภาษาไทย เป็นภาษาที่สอง

สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 ยะลา (2517) ได้ทำการวิจัยการสอนภาษาไทยแก่เด็กที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมทางภาษาไทยมากกว่าการสอนโดยใช้ภาษาไทยล้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การสอนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ และพูดภาษาไทยไม่ได้มาก่อน ให้เกิดความพร้อมทางภาษาไทยภายในเวลา 1 เดือน โดยใช้วิธีสอนใช้ภาษาแม่เป็นสื่อประสมผลอย่างชัดเจนอีกด้วย

จากการศึกษามีผู้หาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ขจ้คภย บรูษพัฒน์ (2515) พบว่า ปัญหาการศึกษาในลวมจังหวัดภาคใต้ คือ ผู้ปกครองไม่นิยมส่งบุตรหลานของคนเข้าเรียนภาษาไทย เพราะมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องรู้ภาษาไทย นอกจากนี้ยังเกรงไปว่าหากเรียนรู้ภาษาไทยแล้ว จะทำให้เด็กหันเหไปจากภาษาและวัฒนธรรมเดิมของคน บางคนยังเข้าใจไปว่าภาษาที่ถูกต้องของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม คือ ภาษามลายู นั้นเอง

จากรายงานผลการวิจัย โครงการวิจัยและวางแผน เพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดมัตคาม (2525) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ขาดสื่อการเรียนการสอน บางอำเภอมีมากแต่ครูไม่ได้ใช้ อาจ เป็น เพราะครูไม่เห็นความสำคัญในการใช้สื่อ สื่อบางชนิดใช้ไม่เป็น ไม่สนใจในการผลิตสื่อ
2. ครูไม่ครบชั้น เรียนโดย เฉพาะในที่กันดารห่างไกล และมีสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ
3. เด็กยากจน ทำให้ขาดแคลน เครื่อง เขียนแบบ เรียน อาหารกลางวัน เสื้อผ้า และสุขภาพไม่สมบูรณ์ซึ่งไม่เอื้อต่อการ เรียนของ เด็ก บางครั้ง เด็กต้องช่วยบิดาทำงานและช่วยประกอบอาชีพ จึงขาดเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ได้รับความรู้ได้ไม่เต็มที่
4. ครูสอนไม่ครบตามหลักสูตร นักเรียนจึงได้รับความรู้ไม่ครบถ้วน ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครูยังไม่ เข้าใจในเรื่องของหลักสูตรดีพอ จึงไม่ได้ปฏิบัติตามแนวของหลักสูตร
5. ผู้ปกครองไม่สนับสนุนการเรียนของ เด็ก เพราะไม่เข้าใจแนวทางของหลักสูตร ขาดความรู้และแนะนำ เด็กในการ เรียน
6. เด็กขาดความพร้อมทางด้านภาษา ทำให้เกิดปัญหาทางด้านภาษา จะเห็นได้จาก อัตราการตกซ้ำชั้นประมปีที่ 1 สูงกว่าชั้นอื่น ๆ เพราะเด็กได้รับการ เตรียมภาษาไม่ทั่วถึง ไม่ได้มีการ เปิดชั้น เด็ก เล็กทุกโรงเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากเอกสารในการประชุมระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีปัญหาการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ครูยังไม่สามารถจัดได้ คือ กิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม การค้นคว้า อภิปราย และการฝึกปฏิบัติจริงครูยังเน้นด้านการถาม-ตอบ กับให้แบบฝึกหัดหรือการบ้าน การให้ทำงานเป็นรายบุคคล โดยสาเหตุที่สำคัญ คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ การวางแผน และการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น เนื้อหาและกิจกรรมมีมากเกินไป ไม่เหมาะสมกับคาบเวลา ดังนั้นครูจึงสอนไม่ทันตาม เวลาที่กำหนด กิจกรรมการร้องเพลงในคู่มือครูมีปัญหามาก เพราะครูไม่รู้ทำนองเพลง จึงร้องไม่ได้ นอกจากนั้นกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึง เด็กในชนบทที่ขาดการเตรียมความพร้อม โดยที่ไม่เคยผ่านชั้น เด็กเล็กมาก่อน และพบว่าความยุ่งยากในเรื่องการวัดผลก็เป็นปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกส่วนหนึ่ง มีปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มีครูบางส่วนที่ไม่เข้าใจและใช้คู่มือการสอนภาษาไทยไม่เป็น ทำให้การเรียนการสอนในส่วนนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร การไม่มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

จากการประมวลปัญหาดังกล่าวทำให้ทราบว่า ถ้าครูมีการวางแผนการสอน และเตรียมการสอน โดยศึกษาจากคู่มือการสอนภาษาไทย โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน พร้อมทั้งตัวครูเองพยายามพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้า เทคนิคและวิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย และมีการสอนซ่อมเสริมด้วยแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ยากอย่างแน่นอน

สิรินทร์ พิธานสมบัติ (2520)<sup>๖</sup> ได้วิจัย เรื่องความเห็นของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการใช้เพลงประกอบการสอน โดยใช้แบบสอบถาม ผลปรากฏว่า ในด้านคุณค่าของเพลงประกอบการสอน ครูประถมส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าบทเพลงใช้ประกอบการสอนได้ดี ให้ความรู้แก่นักเรียนหลายด้าน ช่วยไม่ให้นักเรียนเบื่อหน่ายบทเรียนได้ เปลี่ยนอิริยาบถ และยังช่วยให้นักเรียนคุ้นเคยและนิยมคนครีมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขสนานและเรื่องที่ครูเห็นด้วยปานกลาง คือ บทเพลงประกอบการสอน มีส่วนช่วยประหยัดเวลาในการสอนและมีส่วนช่วยสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน

จิตต์ ไชยดิษฐ์ (2522) ได้สำรวจโครงการ เฝ้ายายชั้นเด็กเล็ก การฟื้นฟูพื้นฐานทางภาษาก่อนเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 สำหรับเด็กที่พูดภาษาไทยไม่ได้ พบว่า ประชาชนร้อยละ 80 เป็นชาวมุสลิมพูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เด็กในวัยเรียนพูดภาษาไทยไม่ได้มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีนักเรียนสอบตกซ้ำชั้นมาก และต้องออกกลางคันก่อนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับ ผู้ที่จบมีจำนวนน้อยและไม่มีโอกาสศึกษาต่อ อีกทั้งในชีวิตประจำวันโอกาสใช้ภาษากลางยังมีน้อยด้วย ในที่สุดก็ไม่สามารถใช้ภาษาไทยกลางในการติดต่อสื่อสารกันได้

สุทธิศล โนนันธุ์ (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 พ.ศ. 2518 กลุ่มทักษะภาษาไทย พบว่า นักเรียนในโรงเรียนทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่านักเรียนโรงเรียนควบคุมเฉพาะกรุงเทพมหานครและภาคกลางรอบนอกเท่านั้น ส่วนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมไม่แตกต่างกัน เพียงแต่มีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ซึ่งเพิ่งเข้าเรียน เป็นมีนรก ภูมิภาคจะความพร้อมทางภาษายังไม่สูงพอ ยังไม่คุ้นเคยกับภาษาที่สอนในโรงเรียน จึง เป็นเหตุให้นักเรียนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ไม่สามารถพัฒนาและปรับควทางภาษาได้ทันตามที่หลักสูตรกำหนดได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนทดลองกับโรงเรียนควบคุมไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมและภาษาที่ใช้พูดที่บ้านมีอิทธิพลต่อความสามารถของนักเรียน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย





สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ทำการทดสอบความสามารถพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั่วประเทศ ของโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา (2525) พบว่า ความสามารถพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของเขตการศึกษา 2 มีคะแนนเฉลี่ย 14.38 ซึ่งเมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยทั่วประเทศ 15.61 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน เขตที่มีคะแนนเฉลี่ยทางด้านภาษาไทยค่าสุด ได้แก่ เขตการศึกษา 11, 10 และ 9 ถัดขึ้นมาเป็นเขตการศึกษา 2 และภาคใต้นั้นมีเขตการศึกษาเดียว คือ เขตการศึกษา 2 ที่นักเรียนมีความสามารถค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย (2520) ได้ทำการวิจัยประสิทธิผลภาพโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งทำการวิจัยในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทุกประเภททั่วประเทศไทย ศึกษาอิทธิพลทั้งองค์ประกอบภายในและภายนอกโรงเรียนที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ขนาดของโรงเรียน ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน การศึกษาก่อนภาคบังคับ และการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน เป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างมาก และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ การขาดเรียน ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน รวมทั้งอายุของนักเรียน สำหรับตัวแปรที่ไม่มีความสำคัญมากนักต่อการอธิบายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ได้แก่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู พื้นที่ต่อนักเรียน วุฒิกู ระยะเวลาดำเนินการศึกษาลำดับของครู และการมีหนังสือแบบเรียนเป็นต้น

มัลลิกา นิตยาพร และคณะ (2526) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางที่จะปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพของการประถมศึกษา ซึ่งมุ่งศึกษาอุปสรรคในการจัดการประถมศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษา พบว่ามี 3 องค์ประกอบที่เป็นปัญหา และอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

1. องค์ประกอบด้านสภาพโรงเรียน มีสื่อการเรียนการสอน เป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อ

โดยตรง

2. องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน พบว่า ตัวแปรบรรยากาศในชั้นเรียนและการควบคุมชั้น เป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน และตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อทางอ้อม คือ ความพร้อมของผู้เรียนและครู

3. องค์ประกอบด้านสถานภาพของครู คือทัศนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนในเรื่องลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีของครูใหญ่ ทัศนะเกี่ยวกับความพึงพอใจทั่วไปในเรื่องงานในความรับผิดชอบโรงเรียน เงินเดือนครู และผู้บังคับบัญชา และทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดกลุ่มโรงเรียน

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของ 14 จังหวัดภาคใต้ โดยภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2521) พบว่า นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ ในระดับสูง จำนวน 7 จุดประสงค์ จากทั้งหมด 11 จุดประสงค์ อีก 4 จุดประสงค์ บรรลุได้ในระดับปานกลาง ซึ่งมีดังนี้ คือ การฟัง เรื่องราวและ

#### งานวิจัยในต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1972 ไครอดธี่ แอล ดอดด์ (Dorothy L. Dood) ทำวิจัยเรื่อง "ความเข้าใจของผู้ปกครองผู้ปกครองคือโรงเรียนในเรื่องการศึกษาของเด็ก" มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาท่าทีผู้ปกครองผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในเรื่องการศึกษาของเด็กของเขา มีปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ คือ ทิศทางว่าคนผู้ปกครองการศึกษาของโรงเรียนอย่างไร โรงเรียนและผู้ปกครองร่วมกันทำอะไร เพื่อการศึกษาของเด็กบ้าง และโรงเรียนใช้ขบวนการอะไรเพื่อความลับที่ที่เกิดขึ้น เหล่านั้น จุดสำคัญที่เน้นในการศึกษานี้เพื่อสืบค้นกิจกรรมของโรงเรียนหรือบุคลากรที่ทำให้ผู้ปกครองผู้ปกครองมีความท้อแท้ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลทั้งทางประวัติศาสตร์และการสำรวจประกอบกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้สึก

ว่าการศึกษามีความสำคัญต่อเด็กของเขา การศึกษาจะเป็นสิ่งช่วยปกป้องให้พ้นจากความยุติธรรมในสังคม ข้อค้นพบมีความขัดแย้งกับผู้วิจัยอื่น ๆ มากมาย เพราะพวกผู้ปกครองมีความต้องการศึกษาอย่างสมเหตุผล พวกเขาจะพยายามให้ความช่วยเหลือการศึกษาอย่างเต็มที่ แม้ว่าพวกเขาจะค่อยๆ ทางสังคม กฎหมาย การศึกษาและเศรษฐกิจ ก็ว่าคนผิวขาวชั้นกลางก็ตาม ข้อค้นพบจากผู้ปกครองมีเป็นส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพยายามหาทางให้ผู้ปกครองได้ร่วมมือในการศึกษาของเด็กและมีหลายกรณีที่ผู้ปกครองเกิดความท้อแท้คือกิจกรรม คือ การที่โรงเรียนไม่เคยคิดเลยว่า ผู้ปกครองผิวขาวจะสามารถช่วยเขาได้เกี่ยวกับการศึกษา ขาดการยอมรับจากบุคลากรโรงเรียนและกลัวว่าถ้าเข้ามายุ่งเกี่ยวมากจะไม่เป็นที่พอใจ

นิโคล มาทิวไรท์ (Nicole Marguerite) ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาความร่วมมือของผู้ปกครองและช่องทางที่จะนำมาสู่ความร่วมมือ" ปี ค.ศ. 1973 มีจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความร่วมมือของผู้ปกครองต่อระบบการศึกษาของ Verdum Greater Montreal
- 2) ศึกษาท่าทีของผู้ปกครองต่อการนำผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน การศึกษาครั้งนี้ต้องการเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะคิดและความร่วมมือทางการศึกษาของครอบครัวชั้นและชั้นกลาง รวมทั้งต้องการวัดการผสมผสานของบุคคลเหล่านั้นตามระดับความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมที่มีต่อบุคลากรภายในโรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองนักเรียน ในเรื่องความรับผิดชอบทางการศึกษา และอีกส่วนหนึ่งไปยังผู้บริหารโรงเรียน ในเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่าระดับความร่วมมือของผู้ปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามระดับชั้นในสังคม คนชั้นกลางมีกิจกรรมร่วมทางการศึกษามากกว่าคนที่มีความต่ำกว่า อย่างไรก็ตามความแตกต่างของระดับชั้นในสังคมก็มีได้ เป็นสาเหตุทั้งหมดของความแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย